Alternativni izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine na putu za članstvo u Evropskoj uniji 2025/2026.

Inicijativa za monitoring EU integracija BiH

Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH
www.eu-monitoring.ba
Sarajevo, novembar 2026.

Alternativni izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine na putu za članstvo u Evropskoj uniji 2025/2026.

Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH

Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH
www.eu-monitoring.ba

Impressum

Naslov:
ALTERNATIVNI IZVJEŠTAJ O NAPRETKU BOSNE I HERCEGOVINE NA PUTU ZA ČLANSTVO U EVROPSKOJ UNIJI 2025/2026.

Publikacija je rezultat rada organizacija civilnog društva, članica Inicijative za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine i saradnika i saradnica izvan ove koalicije.

U izradi izvještaja učestvovali:
Maida Ćulahović (Zašto ne), Emir Prcanović, Ahmet Salčin, Dragan Vujanović (Vaša prava), Snežana Šešlija (Tooper, Doboj), Edo Kanlić (Tranparensy International u BiH), Aleksandar Jokić (Pravni tim Kuće ljudskih prava Banjaluka), Zlatan Hajlovac (Pro-Peace), Darko Pandurević (Sarajevski otvoreni centar), Nataša Maros (MyRight), Dragana Dardić, Željka Umićević (Helsinški parlament građana Banjaluka), Katarina Zrinjski, Denis Džidić (BIRN BiH), Azra Berbić (ispred Fondacije Atelje za društvene promjene).

Urednik/ica:
Denis Džidić i Dragana Dardić

Prevod na engleski:
Vojislav Boljanić

Prelom/dizajn:
Nemanja Gruban

Lektura:
Nataša Martić

Izdavač:
Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH

Ova publikacija izrađena je uz podršku Švedske, Danske i Fondacije Friedrich Ebert. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Inicijative za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine i njenih članica te ne odražava nužno stavove Švedske, Danske i Fondacije Friedrich Ebert.

Sadržaj

Simboli/Skraćenice 6

1. UVOD 9

2. KLASTER 1 - OSNOVE PROCESA PRISTUPANJA 13

2.1. Funkcionisanje demokratskih institucija i reforma javne uprave 13

2.1.1. Integritet izbornog procesa, finansiranje stranaka, nezavisnost CIK i reforma Ustava i Izbornog zakona BiH 13

2.1.2. EU integracije 16

2.1.3. Civilno društvo 17

2.1.4. Reforma javne uprave 18

2.2. Poglavlje 23: Pravosuđe i osnovna prava 19

2.2.1. Funkcionisanje pravosuđa, Visoki sudski i tužilački savjet, Zakon o sudu 19

2.2.2. Borba protiv korupcije 22

2.2.3. Osnovna prava 26

2.4. Ekonomski kriterijumi 43

2.5. Poglavlje 5: Javne nabavke 43

3. KLASTER 2 - UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE 44

3.1 POGLAVLJE 28 – Zaštita potrošača i zdravlja 44

4. KLASTER 4 - ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST 45

4.1. Poglavlje 27: Okolina i klimatske promjene 45

5. KLJUČNE PREPORUKE 48

Simboli

Napredak – pozitivan razvoj u odnosu na prethodni izvještajni period

Nazadovanje – negativan razvoj u odnosu na prethodni izvještajni period

Bez promjene – nema značajne promjene u odnosu na prethodni izvještajni period

Ograničen napredak – preduzeti su određeni koraci u sprovođenju preporuka

Značajan napredak – ostvaren je značajan pomak u sprovođenju preporuka

Skraćenice

APIK	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije
BiH	Bosna i Hercegovina
BIRN BiH	Balkanska istraživačka mreža Bosne i Hercegovine
CEDAW	Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena
CIK	Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine
CMS	Sistem za automatsko upravljanje predmetima u sudovima
CPT	Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja
DEI	Direkcija za evropske integracije
DMS	Dejtonski mirovni sporazum
ETS/EU ETS	Sistem trgovanja emisijama/Sistem trgovanja emisijama Evropske unije
EU	Evropska unija
EU4MEG	Podrška Evropske unije održivom upravljanju vodnim uslugama u Bosni i Hercegovini
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine

FENA	Federalna novinska agencija
GHG	Staklenički gasovi - engl. Greenhouse Gases
HNK	Hercegovačko-neretvanski kanton
HVO	Hrvatsko vijeće odbrane
IKT	Informacijsko-komunikacijske tehnologije
IPA	Instrument pretpristupne pomoći
KM	Konvertibilna marka
LGBTIQ	Lezbijke, gejevi, biseksualne, transrodne, interpolne i queer osobe
MRVA	Monitoring, izvještavanje, verifikacija i akreditacija
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NDC	Nacionalno utvrđeni doprinos
NECP	Nacionalni energetski i klimatski plan
NPAA	Nacionalni program za usvajanje pravne stečevine Evropske unije
NPM	Nacionalni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i drugih oblika okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja
OCD	Organizacije civilnog društva
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
OHR	Kancelarija visokog predstavnika
OBA	Obavještajno-bezbjednosna agencija Bosne i Hercegovine
OSI	Osobe sa invaliditetom
PAR	Reforma javne uprave
PDV	Porez na dodatu vrijednost
POSKOK	Posebno odjeljenje za suzbijanje korupcije, organizovanog i međukantonalnog kriminala Federalnog tužilaštva Federacije Bosne i Hercegovine
PSBiH	Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
RS	Republika Srpska
RTRS	Radio-televizija Republike Srpske
SDS	Srpska demokratska stranka
SIGMA	Podrška unapređenju upravljanja i rukovođenja
SNSD	Savez nezavisnih socijaldemokrata
SOC	Sarajevski otvoreni centar
TI BiH	Transparency International u Bosni i Hercegovini
UN	Ujedinjene nacije
UNDP	Razvojni program Ujedinjenih nacija
UNFCCC	Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promjenama
VSTS	Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine
ZKP	Zakon o krivičnom postupku
ZKP RS	Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske

Napredak (ne)ostvaren u Bosni i Hercegovini u odnosu na preporuke iz Izvještaja Evropske komisije 2025.

– Nalazi i preporuke organizacija civilnog društva –

1. UVOD

Nalazi organizacija civilnog društva okupljenih u Inicijativi za monitoring EU integracija pokazuju da Bosna i Hercegovina u čak 10 oblasti bilježi nazadovanje, a riječ je o ključnim oblastima za ostvarivanje i zaštitu ljudskih prava i pridruživanje Evropskoj uniji – nediskriminaciji, pravu na slobodu izražavanja, primjeni međunarodnih standarda za zaštitu ljudskih prava, tranzicijskoj pravdi, sprečavanju mučenja, borbi protiv korupcije, klimatskim promjenama i EU integracijskim procesima.

U sedam oblasti zabilježen je ograničen napredak u ispunjavanju uslova za članstvo u EU, a u dvije je stanje ostalo bez promjena.

Ni u jednoj oblasti nije zabilježen napredak, što govori da je Bosna i Hercegovina daleko od zacrtanog i javnog proklamovanog cilja da postane punopravna članica EU.

Kada je Evropski savjet u martu 2024. godine donio odluku o otvaranju pristupnih pregovora sa Bosnom i Hercegovinom, činilo se da je nakon dugogodišnjeg zastoja stvoren politički momentum koji bi zemlju konačno mogao uvesti u novu fazu evropskih integracija. Dvije godine kasnije, taj momentum je apsolutno izgubljen. Pregovori formalno jesu samo formalno i uslovno otvoreni političkom odlukom Evropskog savjeta, ali Bosna i Hercegovina do kraja perioda koji obuhvata ovaj izvještaj nije napravila ključne korake potrebne da bi oni stvarno počeli.

Umjesto godine u kojoj je trebalo uspostaviti pregovaračku strukturu, imenovati glavnog pregovarača, usvojiti ključne pravosudne zakone i početi pripremati institucije za screening i zahtjevan proces usklađivanja sa pravnom stečevinom Evropske unije, period od druge polovine 2025. do sredine 2026. obilježili su politička kriza, institucionalne blokade i sporovi upravo o mehanizmima koji bi trebalo da vode evropski proces.

Evropska komisija je u Izvještaju za 2025. godinu konstatovala da je reformska dinamika u Bosni i Hercegovini zastala i da je usvojen tek veoma ograničen broj reformi. Među rijetkim pomacima bili su zakoni o zaštiti ličnih podataka i graničnoj kontroli te potpisivanje statusnog sporazuma sa Frontexom, ali i ova rješenja su daleko od idealnih. Istovremeno, politička kriza u Republici Srpskoj i raspad vladajuće koalicije na državnom nivou direktno su uticali na funkcionisanje izvršne i zakonodavne vlasti i dodatno usporili evropske reforme.

Posebno težak period uslijedio je nakon prvostepene, a potom i pravosnažne presude tadašnjem predsjedniku Republike Srpske Miloradu Dodiku. Narodna skupština Republike Srpske usvojila je zakone kojima su osporavani ustavni i pravni poredak Bosne i Hercegovine i funkcionisanje državnih institucija. Ustavni sud BiH je te zakone stavio van snage, ali je politička kriza koju su proizveli mjesecima dominirala političkom agendom zemlje. Evropska komisija upravo je ovu krizu, zajedno sa prestankom funkcionisanja dotadašnje državne koalicije, navela kao jedan od ključnih razloga zbog kojih je napredak prema članstvu u EU bio potkopan.

Posljedice su postale posebno vidljive upravo tamo gdje je, nakon odluke Evropskog savjeta iz marta 2024, trebalo da bude najviše napretka.

Do kraja izvještajnog perioda nisu usvojeni novi Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom savjetu i Zakon o sudovima BiH u obliku koji bi ispunio evropske standarde. Nije usvojen ni Državni program za usvajanje acquisa. Nacionalni IPA koordinator nije imenovan. Još važnije, nije postignut dogovor o glavnom pregovaraču i strukturi koja treba da vodi pregovore sa Evropskom unijom.

Spor u vezi s glavnim pregovaračem možda najbolje pokazuje stanje procesa evropskih integracija tokom protekle godine. Umjesto dogovora o osobi i strukturi koja treba da operativno vodi jedan od najsloženijih procesa u novijoj istoriji Bosne i Hercegovine, paralelno su pokrenuta dva različita institucionalna modela. Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH u oktobru 2025. predvidio je formiranje kancelarije i parlamentarnu proceduru imenovanja glavnog pregovarača, dok je istovremeno Kabinet predsjedavajuće Savjeta ministara zagovarao njeno uspostavljanje kao privremenog tijela Savjeta ministara. Spor je na kraju završio i pred Ustavnim sudom BiH.

Rezultat je bio jednostavan: glavni pregovarač nije imenovan, pregovaračka struktura nije uspostavljena i nisu stvoreni svi politički i operativni preduslovi za screening.

Tako je gotovo dvije godine nakon odluke Evropskog savjeta Bosna i Hercegovina i dalje ostala između političke odluke da pregovori budu otvoreni i njihovog stvarnog početka. Evropska unija je i u 2026. godini ponavljala da su upravo usvajanje pravosudnih zakona i imenovanje glavnog pregovarača među ključnim uslovima za narednu fazu procesa. U martu 2026. šef Delegacije EU Luigi Soreca upozorio je da dvije godine nakon odluke o otvaranju pregovora još nisu završeni ključni koraci i otvoreno postavio pitanje postoji li politička volja da zemlja nastavi naprijed.

Zastoj nije ostao samo na nivou pregovaračke strukture.

Reformska agenda u okviru Plana rasta za zapadni Balkan postala je još jedan primjer cijene političkih blokada. Bosna i Hercegovina je dokument dostavila Evropskoj komisiji tek u septembru 2025. godine, sa značajnim zakašnjenjem. Zbog prethodnog propuštanja rokova, Evropska komisija je već u julu 2025. smanjila indikativnu alokaciju sredstava za Bosnu i Hercegovinu za deset posto.

Ni nakon usvajanja Reformske agende problem nije riješen. Početkom 2026. nisu bili završeni sporazumi potrebni za korištenje sredstava niti uspostavljene strukture za implementaciju i izvještavanje. Nije bio imenovan ni koordinator Reformske agende. Zbog toga Bosna i Hercegovina nije mogla pristupiti ni predfinansiranju od 68 miliona evra koje joj je bilo na raspolaganju kroz Plan rasta.

To je važna promjena u načinu na koji treba posmatrati zastoj evropskih integracija. Političke blokade više ne znače samo pomjeranje rokova na putu prema neizvjesnom budućem članstvu. One imaju neposrednu finansijsku cijenu i odgađaju pristup sredstvima namijenjenim reformama i ekonomskom razvoju zemlje.

Istovremeno, zastoj je bio vidljiv i u reformama koje čine samu osnovu procesa pristupanja. Reforma javne uprave ostala je blokirana, ključni strateški dokumenti nisu usvojeni na svim

nivoima vlasti, a Koordinacioni odbor za reformu javne uprave nije se sastao od februara 2024. godine. U pravosuđu novi zakon o VSTS-u nije usvojen, Strategija za reformu sektora pravde ostala je neusvojena, a rezultati procesuiranja korupcije, posebno visoke korupcije, nisu pokazali napredak koji bi mogao predstavljati uvjerljiv reformski rezultat.

Zbog toga se protekla godina ne može opisati samo kao još jedna godina sporog napretka Bosne i Hercegovine prema Evropskoj uniji. Problem je dublji: nakon političkog uspjeha iz marta 2024. nije izgrađen institucionalni i politički mehanizam koji bi taj uspjeh pretvorio u kontinuiran reformski rast.

Upravo u takvoj godini treba posmatrati i položaj organizacija civilnog društva.

Paradoksalno, dok je institucionalni evropski put Bosne i Hercegovine stagnirao, organizacije civilnog društva nastavile su da prate gotovo svaku od oblasti u kojima je taj zastoj bio vidljiv: od izbornog integriteta, reforme pravosuđa i borbe protiv korupcije, preko javne uprave i ljudskih prava, do zaštite okoline i drugih oblasti pravne stečevine EU.

Ovaj Alternativni izvještaj je i rezultat takvog rada. Njegova svrha nije samo ponuditi drugačiju interpretaciju ocjena Evropske komisije, nego dokumentovati šta se sa evropskim reformama događa između dva izvještaja Komisije – jesu li zakoni zaista sprovedeni, funkcionišu li novoformirane institucije, postoje li mjerljivi rezultati i kakve posljedice političke odluke imaju za građane.

Pored zastoja u ključnim političkim i pravosudnim reformama, izostanak napretka direktno pogađa i svakodnevna prava potrošača, naročito u pogledu kvaliteta, transparentnosti cijena i pristupačnosti javnih i komunalnih usluga.

Istovremeno je tokom izvještajnog perioda postojala izrazita kontradikcija u odnosu vlasti prema civilnom društvu.

Savjet ministara BiH je u julu 2025. usvojio Strategiju za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2025–2029. godine, prvi strateški dokument te vrste u Bosni i Hercegovini. Njeni ciljevi uključuju transparentnije javno finansiranje organizacija civilnog društva, njihovo snažnije uključivanje u pripremu i monitoring javnih politika, jačanje institucionalnih mehanizama saradnje sa Savjetom ministara i razvoj kapaciteta civilnog društva.

Međutim, tokom perioda koji prati ovaj izvještaj nije došlo do značajnije operacionalizacije tih ciljeva. Suštinsko uključivanje organizacija civilnog društva ostalo je nedovoljno, finansiranje aktivnosti od javnog interesa nije postalo sistematično i transparentno, a Savjetodavno tijelo Savjeta ministara BiH za saradnju s nevladinim organizacijama – jedan od osnovnih mehanizama za sprovođenje i praćenje Strategije – nije imenovano. Odluka o imenovanju sedam članova i članica ovog tijela više puta nije dobila potrebnu podršku u Savjetu ministara, bez jasnog obrazloženja za kontinuirano prolongiranje procesa.

Istovremeno, prostor za djelovanje civilnog društva bio je posebno problematičan u Republici Srpskoj. Evropska komisija je u svom izvještaju ukazala na ograničeno okruženje za djelovanje organizacija civilnog društva, posebno izdvajajući kriminalizaciju klevete i zakon kojim su organizacije finansirane iz inostranstva bile označene kao "strani agenti", prije nego što je taj

zakon ukinut odlukom Ustavnog suda BiH. Komisija je ponovo zatražila smisleno i sistematsko konsultovanje civilnog društva i transparentan okvir njegovog finansiranja.

Tako se tokom protekle godine dodatno zaoštrio paradoks položaja nevladinog sektora u evropskim integracijama Bosne i Hercegovine.

Od organizacija civilnog društva očekuje se da prate sprovođenje reformi, daju ekspertizu, učestvuju u konsultacijama, upozoravaju na odstupanja od evropskih standarda i predstavljaju interese grupa koje nemaju neposredan pristup procesu odlučivanja. Istovremeno, institucionalni mehanizmi njihovog uključivanja ostaju slabi, a prostor za njihov rad u pojedinim dijelovima zemlje bio je predmet dodatnih ograničenja.

To je posebno problematično upravo sada kada bi Bosna i Hercegovina trebalo da prelazi iz opšte političke faze evropskih integracija u tehnički mnogo zahtjevniju fazu pregovora.

Pregovori o članstvu neće podrazumijevati nekoliko politički vidljivih zakona godišnje. Oni će zahtijevati kontinuirano usklađivanje stotina propisa, izgradnju administrativnih kapaciteta, praćenje njihove primjene i sposobnost društva da procijeni proizvode li te reforme stvarne rezultate. Organizacije civilnog društva u mnogim od tih oblasti već posjeduju ekspertizu i institucionalno pamćenje koje će biti potrebno tokom pregovora.

Zbog toga njihovo uključivanje ne može ostati na nivou povremenih javnih konsultacija.

Ako je jedna od glavnih lekcija perioda obuhvaćenog ovim izvještajem da politička odluka o otvaranju pregovora sama po sebi ne proizvodi reforme, druga je da proces evropskih integracija ne može zavisiti isključivo od političkih struktura koje su tokom protekle godine pokazale koliko ga lako mogu blokirati.

Bosna i Hercegovina je u martu 2024. dobila priliku da iz dugogodišnjeg statusa zastoja pređe u stvarni pregovarački proces. Do sredine 2026. veliki dio te prilike ostao je neiskorišten.

Ovaj izvještaj dokumentuje upravo tu izgubljenu godinu: godinu u kojoj su pregovori trebali dobiti strukturu, reformske obaveze, rokove i nosioce, a evropska integracija postati svakodnevni posao institucija. Umjesto toga, zemlja je značajan dio perioda provela u političkim i institucionalnim sporovima, dok su ključne odluke potrebne za narednu fazu procesa ostale nedonesene.

U takvom kontekstu, uloga civilnog društva nije da proizvodi optimističniju sliku evropskog puta Bosne i Hercegovine od one koju pokazuju činjenice. Njegova uloga je upravo suprotna: da mjeri razliku između političkih obećanja i sprovedenih reformi, između usvojenog propisa i njegove primjene, između formalnog evropskog opredjeljenja i stvarnog rada institucija.

U trenutku kada je evropski put Bosne i Hercegovine izgubio momentum koji je postojao u martu 2024. godine, takav nezavisan monitoring nije sporedni dio procesa evropskih integracija.

On je jedan od mehanizama njegove odgovornosti.

2. KLASTER 1 - OSNOVE PROCESA PRISTUPANJA

2.1. Funkcionisanje demokratskih institucija i reforma javne uprave

2.1.1. Integritet izbornog procesa, finansiranje stranaka, nezavisnost CIK i reforma Ustava i Izbornog zakona BiH

Preporuke su djelimično realizovane, ali su tokom izvještajnog perioda ostale prisutne ozbiljne slabosti kad je riječ o integritetu izbornog procesa, transparentnosti finansiranja izbornih kampanja i zaštiti izborne administracije od političkog uticaja.

Prijevremeni izbori za predsjednika Republike Srpske u novembru 2025. godine pokazali su da postojeći pravni okvir još uvijek ne obezbjeđuje ravnopravne uslove izborne trke, niti dovoljno efikasnu kontrolu finansiranja kampanje i korištenja javnih resursa. Posebno je došla do izražaja neravnopravna medijska zastupljenost kandidata. Monitoring javnog servisa RTRS je pokazao da je kandidat Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD) tokom 11 dana u informativnim emisijama prikazan 57 puta, u ukupnom trajanju dužem od dva sata, dok je njegov protivkandidat dobio približno 20 sekundi prostora[1].

Zloupotreba javnih resursa ostala je jedan od najizraženijih problema. Tokom predizbornog perioda evidentirana su 154 slučaja koja su ukazivala na korištenje javnih sredstava u svrhu kampanje, uključujući otvaranja javnih radova, jednokratna davanja različitim kategorijama stanovništva i korištenje institucionalnih aktivnosti za promociju političkih aktera. Ovakva praksa pokazuje da postojeće zabrane nisu dovoljne bez dosljednijeg sankcionisanja i jasnijeg razgraničenja između redovnih aktivnosti nosilaca javnih funkcija i izborne promocije.

Ozbiljne slabosti pojavile su se i tokom glasanja. Analiza izbornih rezultata[2] ukazala je na neuobičajene obrasce na većem broju biračkih mjesta, posebno u Doboju, Laktašima i Zvorniku, uključujući izrazito visoku izlaznost i dinamiku glasanja koju je u pojedinim slučajevima bilo teško objasniti regularnim tokom glasanja. TI BiH je zbog toga zatražio od CIK-a provjere, uključujući detaljnu analizu izlaznosti i potpisa birača. Nakon kontrola i ponovnog brojanja, CIK je poništio izbore na 136 biračkih mjesta u 17 izbornih jedinica i odredio ponovno

[1] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Procjena TI BiH: Kampanja SNSD-a četiri puta skuplja od SDS-ove. Karan za 11 dana 57 puta prikazan na RTRS-u, Blanuša 2 puta," *Transparentno.ba*, 21. novembar 2025, https://transparentno.ba/2025/11/21/procjena-ti-bih-kampanja-snsd-a-cetiri-puta-skuplja-od-sds-ove-karan-za-11-dana-57-puta-prikazan-na-rtrs-u/

[2] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "TI BiH poziva CIK da ispita sumnje na izborne prevare u RS: Sumnjivi obrasci glasanja na brojnim biračkim mjestima mogli su uticati na ishod izbora", *Transparentno.ba*, 27. novembar 2025, https://transparentno.ba/2025/11/27/ti-bih-poziva-cik-da-ispita-sumnje-na-izborne-prevare-u-rs-sumnjivi-obrasci-glasanja-na-brojnim-birackim-mjestima-mogli-su-uticati-na-ishod-izbora/

glasanje[3]. Ovakva reakcija predstavlja važnu korektivnu mjeru, ali istovremeno obim utvrđenih nepravilnosti pokazuje slabosti preventivnih mehanizama na nivou biračkih mjesta i potrebu za efikasnijim utvrđivanjem odgovornosti za moguće izborne prevare.

Problemi u **zaštiti biračkih odbora od stranačkog uticaja** nastavili su se i tokom ponovljenih izbora, kada je utvrđeno da su lica povezana sa političkim strankama imenovana za predsjednike ili zamjenike predsjednika biračkih odbora, iako zakonske izmjene predviđaju političku nezavisnost osoba na tim funkcijama[4]. Ovo pokazuje da formalna depolitizacija biračkih odbora nije dovoljna bez efikasnije provjere kandidata, pravovremenog objavljivanja njihovih imena i mogućnosti javnog nadzora prije izbora.

Napredak je ostvaren u uvođenju **novih izbornih tehnologija**, koje predstavljaju jedan od ključnih mehanizama za smanjenje rizika od zloupotreba identiteta birača i manipulacija rezultatima. Postupak nabavke sistema za biometrijsku identifikaciju birača i skeniranje glasačkih listića pokrenut je u novembru 2025. godine, ali je njegovo sprovođenje bilo opterećeno kašnjenjima u obezbjeđivanju sredstava i žalbenim postupcima u javnoj nabavci. Kašnjenja u nabavci su značajno skratila vrijeme raspoloživo za testiranje i obuku članova izborne administracije.

Kad je riječ o reformi Ustava i Izbornog zakona BiH, Savjet ministara BiH je u oktobru 2025. godine formirao **Radnu grupu** za pripremu amandmana na Ustav BiH i izmjene Izbornog zakona, u okviru Revidiranog akcionog plana za izvršenje presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetima "Sejdić i Finci", "Zornić", "Pilav" i "Pudarić". Radna grupa je razmatrala različita rješenja u vezi s izborima i političkim predstavljanjem, ali do maja 2026. godine ključna pitanja nisu bila usaglašena, niti su javno predstavljeni nacrti predloženih rješenja.

Osim netransparentnosti procesa, **sporan je i sastav Radne grupe,** kako iz perspektive rodne ravnopravnosti, tako i sa stanovišta "ostalih". Naime, indikativno je da su svih 12 članova Radne grupe pripadnici konstitutivnih naroda[5], bez pripadnika "ostalih", kojih se ove izmjene najviše i tiču, i da je u Radnoj grupi samo jedna žena.

Inicijativa Građanke za ustavne promjene uputila je u martu 2026. godine Radnoj grupi i Ministarstvu pravde BiH zahtjev da se u postupak izmjena Ustava i Izbornog zakona integriše i pitanje zabrane diskriminacije žena, počevši od eliminacije jezičke diskriminacije, jer generička i isključiva upotreba muškog roda u ustavnim i drugim javnopravnim tekstovima doprinosi simboličkoj nevidljivosti i faktičkom isključivanju žena iz jezika prava i institucija[6]. S obzirom na to da ustavna i izborna reforma neposredno uređuje političku participaciju i ostvarivanje ravnopravnosti građana i građanki, rodna perspektiva treba da bude integrisana u proces izrade amandmana i izmjena i Ustava i Izbornog zakona, kroz procjenu usklađenosti

[3] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "TI BiH poziva nadležne pravosudne institucije da ispitaju navode o masovnim izbornim prevarama u Republici Srpskoj," *Transparentno.ba*, 25. decembar 2025, https://transparentno.ba/2025/12/25/ti-bih-poziva-nadlezne-pravosudne-institucije-da-ispitaju-navode-o-masovnim-izbornim-prevarama-u-republici-srpskoj/; Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, "Poništeni prijevremeni izbori za predsjednika Republike Srpske na 136 biračkih mjesta u 17 izbornih jedinica," 24. decembar 2025, https://www.izbori.ba/?CategoryID=64&Id=5876&Lang=3.

[4] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "TI BiH upozorava na indicije: Na čelu pojedinih biračkih odbora u Doboju lica povezana sa strankom", *Transparentno.ba*, 6. februar 2026, https://transparentno.ba/2026/02/06/ti-bih-upozorava-postoje-indicije-da-su-na-celo-pojedinih-birackih-odbora-u-doboju-imenovana-lica-povezana-sa-strankom/

[5] Iako se Albin Muslić, jedan od članova Radne grupe, nije nacionalno deklarisao, percepira se kao pripadnik bošnjačkog naroda.

[6] A da je odsustvo rodno osjetljivog jezika u ustavnom tekstu vid diskriminacije, potvrđeno je u Preporuci Institucije ombudsmana za ljudska prava BiH P-114/24.

predloženih rješenja sa principima nediskriminacije i ravnopravnosti, a ne tretirana kao zasebno ili naknadno pitanje.

U tom kontekstu, i inicijativa "Podijelimo odgovornost ravnopravno" podsjetila je, u februaru 2026, parlamentarne političke partije u BiH na svoje prijedloge izmjena i dopuna Izbornog zakona BiH. Predloženim izmjenama predviđa se naizmjenično navođenje kandidatkinja i kandidata na izbornim listama, kao i obezbjeđivanje ispunjavanja minimalne kvote od 40% žena u parlamentima putem kompenzacijskih lista. To je u skladu i sa preporukama CEDAW Komiteta za BiH, kao i sa Opštom preporukom CEDAW br. 40 (2024) koja poziva države članice da obezbijede ravnopravnu i inkluzivnu zastupljenost žena i muškaraca u svim oblastima i na svim nivoima odlučivanja.

Ali, liste za opšte izbore u BiH, koji su zakazani za oktobar 2026, pokazuju da smo još daleko od proklamovane rodne ravnopravnosti i primjene preporuka međunarodnih tijela za zaštitu ljudskih prava. Iako žene čine više od dvije petine kandidata prijavljenih za opšte izbore u BiH, one predvode tek približno svaku šestu kandidatsku listu (15%)[7], što je smanjenje u odnosu na opšte izbore 2022. godine kada su žene bile na čelu 22% kandidatskih lista.

Ženama kandidatkinjama odmažu i nedovoljno precizni i neusaglašeni propisi kojima se reguliše finansiranje političkih partija u Bosni i Hercegovini. Ne postoji zakonska obaveza ni na jednom nivou vlasti da se dio sredstava koje partije dobijaju iz javnih budžeta namjenski troši na jačanje političkog učešća žena, njihovu veću vidljivost, oglašavanje ili obuke. Stranke ne izvještavaju sistematski o javnoj potrošnji namijenjenoj ženama, informacije se pojavljuju sporadično, procedure nisu standardizovane, a odluke o finansiranju najčešće donose stranačka rukovodstva ili glavni odbori. Ovaj nedostatak transparentnosti posebno je značajan imajući u vidu da političke stranke u BiH u velikoj mjeri zavise od javnog finansiranja, pri čemu više od 70% njihovih prijavljenih prihoda dolazi iz javnih budžeta, uključujući značajan dio sredstava iz budžeta opština i gradova, gdje odluke o raspodjeli često nisu lako dostupne javnosti[8].

PREPORUKE:

Zaštititi integritet izbora kroz nezavisnu izbornu administraciju, provjeru članova biračkih odbora, pouzdanu primjenu izbornih tehnologija i sankcionisanje izbornih prevara i zloupotrebe javnih resursa.

Uskladiti pravila o finansiranju političkih stranaka na svim nivoima vlasti i uvesti jasnu obavezu namjenskog izdvajanja i transparentnog izvještavanja o korištenju javnih sredstava povezanih s manje zastupljenim polom kako bi se obezbijedilo njihovo svrsishodno korištenje za jačanje političkog učestvovanja žena.

Kao dio izborne reforme u BiH, uvesti izmjene kojima se zahtijeva da "svaka kandidatska lista ima jednak broj kandidata i kandidatkinja raspoređenih naizmjenično na listi" te da se

[7] "Od ukupno 542 redovne kandidatske liste za zakonodavna tijela, samo 84 predvode žene. To je svega 15,5% nositeljica lista, naspram 42,8% žena među kandidatima": https://istinomjer.ba/zene-cine-43-kandidata-ali-predvode-tek-svaku-sestu-listu/. Najlošija zastupljenost je na listama za Narodnu skupštinu Republike Srpske, gdje su žene prve na samo 13 od 138 lista, odnosno 9,4%.

[8] Transparency International BiH, Analiza uticaja javnog finansiranja političkih partija na učešće žena i mladih u Bosni i Hercegovini, februar 2026.

nedostajući broj izabranih žena (do najmanje 40% udjela u parlamentima) nadoknadi sa kompenzacijskih lista.

Proces izmjena Ustava BiH učiniti transparentnim i obezbijediti da se u reformskom paketu nađe i jasna i sveobuhvatna definicija rodne ravnopravnosti, kao i izričita zabrana diskriminacije žena u javnoj i privatnoj sferi.

2.1.2. EU integracije

BiH još uvijek nije usvojila *Državni program za usvajanje acquisa* (NPAA), niti su imenovani nacionalni IPA koordinator za IPA III i glavni pregovarač[9].

Rad Direkcija za evropske integracije (DEI) i dalje je u znatnoj mjeri uslovljen funkcionisanjem sistema koordinacije[10] i potrebom za političkom saglasnošću svih nivoa vlasti. To se odrazilo i na završetak Programa integrisanja, koji nije usaglašen sa Evropskom komisijom u skladu s ranije dostavljenim komentarima i usvojen od strane Savjeta ministara. Istovremeno, nisu otklonjene slabosti mehanizma koordinacije koje se odnose na odgovornost članova radnih tijela. Ne postoje dovoljno jasni i ujednačeni kriterijumi za imenovanje, mandat i odgovornost predstavnika institucija u radnim tijelima sistema koordinacije, niti efikasni mehanizmi za postupanje u slučajevima ponovljenog neučešća, opstrukcije ili neispunjavanja obaveza. Takav sistem otežava donošenje pravovremenih tehničkih odluka i dovodi u pitanje njegovu sposobnost da bez temeljnih promjena predstavlja osnovu za buduću pregovaračku strukturu.

Novi izazov tokom izvještajnog perioda predstavljalo je pitanje imenovanja glavnog pregovarača. Paralelno su pokrenuta dva institucionalna procesa: Predstavnički dom PSBiH je 30. oktobra 2025. usvojio odluku[11] kojom je predvidio formiranje kancelarije i parlamentarnu proceduru imenovanja glavnog pregovarača i njegovih zamjenika, dok je istovremeno Kabinet predsjedavajuće Savjeta ministara predložio uspostavljanje kancelarije glavnog pregovarača kao privremenog tijela Savjeta ministara. Prijedlog Savjeta ministara nije dobio potrebnu većinu u prvom krugu glasanja 4. novembra, a njegovo ponovno razmatranje bilo je dodatno odgađano zbog nemogućnosti postizanja konsenzusa o dnevnom redu narednih sjednica. Spor je završio pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine[12], što dodatno pokazuje izostanak prethodnog političkog i institucionalnog dogovora o upravljanju pristupnim pregovorima. Do kraja izvještajnog perioda glavni pregovarač nije imenovan, zbog čega nisu uspostavljeni svi politički i operativni preduslovi za sprovođenje procesa skrininga.

---

[9] Direkcija za evropske integracije Bosne i Hercegovine, "Direktorica Elvira Habota na 8. sastanku Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje," 12. mart 2026, https://www.dei.gov.ba/bs/direktorica-elvira-habota-na-8-sastanku-parlamentarnog-odbora-za-stabilizaciju-i-pridruzivanje

[10] Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Sistem koordinacije procesa evropskih integracija u kontekstu raspodjele nadležnosti u BiH: Kako sistem učiniti funkcionalnim* (2024), https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2025/04/Sistem-koorinacija-procesa-evropskih-integracija-u-kontekstu-raspodjele-nadleznosti-u-BiH.pdf

[11] Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, Predstavnički dom, "Odluka o formiranju Ureda i proceduri imenovanja glavnog pregovarača i zamjenika glavnog pregovarača Bosne i Hercegovine za vođenje pregovora o pristupanju Evropskoj uniji," br. 01-50-1-2217-1/25, 30. oktobar 2025, *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, br. 68/25, https://www.sluzbenilist.ba/page/akt/dJ0EfvSugPU=

[12] Ustavni sud Bosne i Hercegovine, *Odluka o dopustivosti i meritumu*, U-37/25, 26. mart 2026, *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, br. 28/26, https://www.sluzbenilist.ba/page/akt/U3DVbGH6n6o=

Problemi koordinacije prenijeli su se i na sprovođenje Reformske agende u okviru Plana rasta, gdje do kraja izvještajnog perioda nije postignut institucionalni dogovor o načinu koordinacije niti je imenovan nacionalni koordinator za Instrument za reforme i rast. Podjela uloga između DEI i Ministarstva finansija i trezora BiH postala je predmet političkog usaglašavanja, dodatno odgađajući ispunjavanje preduslova za pristup sredstvima EU[13]. Bez institucionalnog okvira i potpisanih sporazuma o Instrumentu i zajmu, BiH ostaje jedina država zapadnog Balkana koja zvanično nije pristupila Planu rasta.

Politički dijalog u okviru tijela Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju je nastavljen, ali nisu sprovedene strukturne mjere koje je Evropska komisija tražila radi njegovog unapređenja i pojednostavljenja. I tokom izvještajnog perioda sastavi delegacija nastavili su se određivati u okviru priprema pojedinačnih sastanaka, uključujući na osnovu nominacija koje nadležne institucije dostavljaju za konkretan sastanak, dok nije pronađen dokaz da je Savjet ministara uspostavio stalne delegacije u sektorskim pododborima kako je preporučila Komisija[14].

PREPORUKE:

Deblokirati evropske integracije imenovanjem glavnog pregovarača, uspostavljanjem funkcionalne pregovaračke strukture i usvajanjem programa za preuzimanje pravne stečevine EU.

Završiti sporazume i imenovanja potrebna za korištenje sredstava Plana rasta.

2.1.3. Civilno društvo

Strategija Savjeta ministara Bosne i Hercegovine za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva 2025-2029, prvi je strateški dokument u ovom području s fokusom na stimulisanje partnerstva s institucijama na državnom nivou.

Četiri operativna cilja za period 2025 -2029. godine usmjerena su na: jačanje efikasnosti i transparentnosti javnog finansiranja OCD-a koje vrše institucije BiH; jačanje normativnog okvira i prakse uključivanja organizacija civilnog društva u pripremu i monitoring propisa i politika iz nadležnosti institucija BiH; jačanje institucionalnih mehanizama saradnje između Savjeta ministara BiH i OCD-a; te jačanje resursne infrastrukture civilnog društva.

Troškovi aktivnosti planiranih Akcionim planom 2025 - 2026. godine iznose 789.000 KM, a sredstva su planirana budžetom institucija BiH i kroz asistenciju različitih tehničkih projekata.

[13] Edo Kanlić, *Reformska agenda Bosne i Hercegovine: Između političkog zastoja i uslovljavanja od strane EU* (Sarajevo: Transparency International u Bosni i Hercegovini, mart 2026), https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/04/RA_Pilot-Reform-Monitor_Bosnia-and-Herzegovinas_bosanski-jezik.pdf

[14] Pregled zaključaka i odluka sa sjednica Savjeta ministara održanih u izvještajnom periodu. Savjet ministara Bosne i Hercegovine, "Održana 63. vanredna telefonska sjednica Savjeta ministara Bosne i Hercegovine," 10. oktobar 2025, https://www.vijeceministara.gov.ba/bs/portal/objava/council-of-ministers-of-bosnia-and-herzegovina-holds-its-63rd-extraordinary-phone-session-638956853840000000; Savjet ministara Bosne i Hercegovine, "Održana 101. sjednica Savjeta ministara Bosne i Hercegovine," 9. februar 2026, https://vijeceministara.gov.ba/bs/portal/objava/council-of-ministers-of-bosnia-and-herzegovina-holds-its-101st-session-1770729053322; Savjet ministara Bosne i Hercegovine, "Održana 110. sjednica Savjeta ministara Bosne i Hercegovine," 5. maj 2026, https://vijeceministara.gov.ba/bs/portal/objava/odrzana-110-sjednica-vijeca-ministara-bosne-i-hercegovine-1777983806739.

Iako su usvojeni i Strategija i Akcioni plan, i iako je BiH ratifikovala niz međunarodnih normativnih instrumenata od značaja za civilno društvo, suštinsko uključivanje OCD ostaje nedostatno, a finansiranje određenih aktivnosti od zajedničkog i javnog interesa organa javne vlasti i OCD, te nadopunjavanje onih aktivnosti koje ne postoje kod države, i dalje nije sistematsko ni transparentno. Osim pripremnih i analitičkih aktivnosti, do sada nije bilo značajnih pomaka u vezi s operacionalizacijom ciljeva za kreiranje podsticajnog okruženja za civilno društvo u Bosni i Hercegovini.

Uprkos deklarativnom usvajanju, izostao je harmonizovani pristup u radu na državnom nivou, a pojedina ministarstva državnog nivoa nisu vršila adekvatnu koordinišuću ulogu, delegirajući preširoka ovlaštenja kantonalnim ministarstvima.

Posebno je zabrinjavajuće da jedan od ključnih mehanizama za implementaciju i praćenje Strategije i Akcionog plana – Savjetodavno tijelo Savjeta ministara BiH za saradnju s nevladinim organizacijama – još uvijek nije imenovano. Odluke o imenovanju sedam novih članova/ica Savjetodavnog tijela odbijane su u nekoliko navrata, bez jasnih obrazloženja iz Savjeta ministara BiH zašto se ovaj proces kontinuirano prolongira. Cijeli proces traje više od dvije godine. Organizacije civilnog društva u Bosni i Hercegovini tako, do daljeg, ostaju bez važnog operativnog tijela, a svrsishodnost Strategije i njenih ciljeva ozbiljno se dovodi u pitanje[15].

PREPORUKE:

Bez daljeg odlaganja imenovati novi saziv Savjetodavnog tijela Savjeta ministara BiH za saradnju s nevladinim organizacijama.

Obezbijediti pravnu i dosljednu zaštitu branilaca i braniteljki ljudskih prava donošenjem zakona kojim se priznaje njihova uloga i definišu obaveze tijela vlasti u pogledu obezbjeđivanja sigurnog okruženja za njihov rad.

2.1.4. Reforma javne uprave

Reforma javne uprave ostala je u stanju zastoja, bez značajnijeg napretka tokom izvještajnog perioda. Na kraju 2025. u potpunosti je sprovedeno svega 17,66% aktivnosti iz Akcionog plana za reformu javne uprave, dok mjerenje prema zajedničkim indikatorima pokazuje još niži nivo implementacije od 9,56%[16]. BiH se prema posljednjim procjenama nalazi između rane faze i određenog nivoa pripremljenosti, a u pet od šest reformskih oblasti rangirana je najlošije među zemljama zapadnog Balkana[17].

[15] "Reakcija na izostanak podrške za imenovanje članova i članica Savjetodavnog tijela Savjeta ministara Bosne i Hercegovine za saradnju sa nevladinim organizacijama": https://eu-monitoring.ba/reakcija-na-izostanak-podrske-za-imenovanje-clanova-i-clanica-savjetodavnog-tijela-vijeca-ministara-bosne-i-hercegovine-za-saradnju-sa-nevladinim-organizacijama/

[16] Ured koordinatora za reformu javne uprave, *Godišnji izvještaj o napretku za 2025. godinu*, nacrt (2026), https://parco.gov.ba/wp-content/uploads/2026/03/Godis%CC%8Cnji-izvjes%CC%8Ctaj-o-napretku-za-2025_nacrt_04-03-26-1_compressed-1.pdf

[17] OECD, *Public Administration in the Western Balkans 2024: Regional Overview of Assessments against the Principles of Public Administration*, SIGMA Monitoring Reports (Paris: OECD Publishing, 2025), 6–7, https://www.sigmaweb.org/content/dam/sigma/en/publications/reports/2025/03/public-administration-in-the-western-balkans-2024_07555c85/1ec4c18f-en.pdf

Ključne političke i strateške blokade nisu otklonjene. Revidirani akcioni plan za period 2023-2027. do juna 2026. bio je usvojen samo u Federaciji BiH i Brčko distriktu, ali ne i na nivou BiH i Republike Srpske. Koordinacioni odbor za reformu javne uprave, zadužen za političku podršku procesu, nije se sastao od februara 2024. godine. Zbog toga je blokirano i ponovno aktiviranje Fonda za reformu javne uprave, u kojem se nalazi oko 10 miliona KM, dok nisu obezbijeđena ni planirana izdvajanja iz domaćih budžeta[18]. Ovakve blokade direktno ograničavaju sposobnost institucija da se pripreme za pristupne pregovore i sprovođenje pravne stečevine EU.

Problemi ostaju izraženi i u profesionalizaciji državne službe. Analiza[19] iz 2026. ukazuje na neujednačen normativni okvir, nedovoljnu transparentnost konkursnih procedura i širok prostor za diskreciju pri izboru kandidata. U istraživanju konkursnih procedura nijedna od tri nadležne agencije za državnu službu nije omogućila potpun pristup traženim podacima, dok nalazi ukazuju da postojeći sistem ne obezbjeđuje dosljednu primjenu principa meritornosti. Istovremeno, rukovodeći državni službenici imaju ograničenu stvarnu upravljačku autonomiju, jer je veliki dio operativnog odlučivanja koncentrisan na ministarskom nivou[20].

U kontekstu pristupnih pregovora, prioritet ostaje deblokada strateškog okvira, ponovno stavljanje PAR Fonda u funkciju i sistemsko jačanje profesionalnih kapaciteta državne službe. Neophodno je reaktiviranje Fonda i usmjeravanje na razvoj kompetencija rukovodećih državnih službenika, zajedničke programe obuke i pripremu buduće pregovaračke strukture, kako bi reforma javne uprave bila neposredno povezana sa administrativnom spremnošću za članstvo u EU.

PREPORUKE:

Profesionalizovati javnu upravu i obezbijediti zapošljavanje prema stručnosti.

Reaktivirati Fond za reformu javne uprave i ubrzati pripremu i obuku službenika za učešće u pregovaračkim strukturama.

2.2. Poglavlje 23: Pravosuđe i osnovna prava

2.2.1. Funkcionisanje pravosuđa, Visoki sudski i tužilački savjet, Zakon o sudu

Novi **Zakon o Visokom i sudskom tužilačkom savjetu** (VSTS) BiH nije usvojen do kraja izvještajnog perioda, dok je sistem provjere imovinskih kartona uspostavljen, ali još nije u potpunosti funkcionalan niti daje dovoljno rezultata.

[18] Ured koordinatora za reformu javne uprave, *Godišnji izvještaj o napretku za 2025. godinu*, 8–10, 22–23, 74 75.; Ured koordinatora za reformu javne uprave, "Danas u Briselu o reformi javne uprave u Bosni i Hercegovini," 24. april 2026. https://parco.gov.ba/hr/2026/04/24/danas-u-briselu-o-reformi-javne-uprave-u-bosni-i-hercegovini/

[19] Ena Gotovuša, Miloš Davidović i Aleksa Piljak, *Transparentnost i integritet procesa zapošljavanja u organima državne službe u Bosni i Hercegovini kao preduslov dobre javne uprave i mehanizam prevencije korupcije* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, 2026). https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/06/Policy-Lab-Transparentnost-i-integritet-u-zaposljavanju.pdf

[20] Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Rukovodeći državni službenici kao ključni nosioci unapređenja rada javne uprave: Dijagnoza stanja i smjernice za daljnje djelovanje u BiH* (2026), 2–4. https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/06/RUKOVODECI-DRZAVNI-SLUZBENICI-KAO-KLJUCNI-NOSIOCI-UNAPREDJENJA-RADA-JAVNE-UPRAVE-%E2%80%93-DIJAGNOZA-STANJA-I-SMJERNICE-ZA-DALJNJE-DJELOVANJE-U-BIH.pdf

Proces usvajanja novog Zakona o VSTS-u ostao je fragmentiran i nedovoljno transparentan. Tokom izvještajnog perioda u parlamentarnu proceduru ušlo je više konkurentskih prijedloga. Prijedlog pet poslanika iz Republike Srpske usvojen je u Predstavničkom domu u prvom čitanju u decembru 2025. i o njemu je održana javna rasprava, ali je u aprilu 2026. povučen iz procedure. Prijedlog koji su u Domu naroda podnijeli Kemal Ademović, Dragan Čović i Nikola Špirić je do kraja izvještajnog perioda ostao u prvom čitanju, dok je prijedlog Predraga Kojovića Predstavnički dom odbio u prvom čitanju 30. juna 2026. Nijedna od ovih inicijativa nije rezultirala usvajanjem zakona usklađenog s ključnim preporukama Venecijanske komisije, posebno u pogledu zaštite od političkog uticaja, sukoba interesa i uređivanja ključnih garancija samim zakonom, umjesto podzakonskim aktima[21].

Sprovođenje sistema provjere imovinskih kartona sporo je napredovalo. Na dan 22. maja 2026. Odjeljenje je imalo popunjenih samo 8 od 17 predviđenih radnih mjesta, uz privremeni angažman još dva zaposlenika VSTS-a na nepuno radno vrijeme. Od 1.546 predmeta za izvještaje o imovini za 2024. godinu, završeno je 347, odnosno 22%, 324 predmeta bila su u postupku, dok 875, odnosno 56%, još nije bilo obrađeno. Dodatnu provjeru zahtijevala su 523 predmeta, od kojih su završena 132, a 65 ih je bilo u toku. Tri provjere povezane s novim imenovanjima ili napredovanjima završene su negativnim nalazom, a dva predmeta upućena su Uredu disciplinskog tužioca[22]. Efikasnost dodatnih provjera i dalje ograničava pristup podacima, razmjena informacija sa drugim institucijama ostaje spora i nedovoljno digitalizovana, a nije uspostavljen ni odgovarajući mehanizam za provjeru imovine u inostranstvu.

Određeni rezultati zabilježeni su i u disciplinskim postupcima. Do maja 2026. donesene su prvostepene odluke u četiri od pet predmeta zbog nepodnošenja imovinskih kartona, sa sankcijama umanjenja plate od 40% ili 50% u trajanju do 12 mjeseci, dok su podnesene još dvije nove disciplinske tužbe. Istovremeno, metodologija provjere i dalje je označena kao interni dokument, a ograničena digitalizacija dodatno opterećuje rad Odjeljenja. Samo 224 nosioca pravosudnih funkcija, oko 15%, izvještaje za 2025. podnijela su elektronski, dok većina papirnih izvještaja zahtijeva ručni unos podataka.[23]

Napredak u obezbjeđivanju održivih kadrovskih kapaciteta VSTS-a također je ostao ograničen. VSTS je još ranije pokrenuo višegodišnji plan prelaska projektno finansiranih funkcija na državni budžet i tražio dodatna budžetska radna mjesta. Tranzicija još nije završena, a budžet institucija BiH za 2026. nije bio usvojen do 30. juna, što je ograničilo mogućnost dodatnog zapošljavanja. Prema podacima VSTS-a, na dan 30. juna 2026. u IKT odjeljenju bilo je popunjeno 17 od 33 sistematizovana radna mjesta, a projektno finansirani zaposleni i dalje su obavljali dio poslova predviđenih za upražnjena radna mjesta. Tokom 2026. dva projektna zaposlena prešla su na budžetski finansirane pozicije, što predstavlja ograničen napredak u tranziciji osoblja[24]. Spoljni

[21] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Farsa i izigravanje procedura: Vijeću ministara upućen Nacrt zakona o VSTV iako konsultacije još uvijek traju," 28. novembar 2025, https://ti-bih.org/farsa-i-izigravanje-procedura-vijecu-ministara-upucen-nacrt-zakona-o-vstsv-iako-konsultacije-jos-uvijek-traju/; Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Godišnji izvještaj TI BiH za 2025. godinu* (2026), 25, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/03/Godisnji-izvjestaj-2025.pdf.

[22] Anette Milk i Dragomir Yordanov, *5. periodični izvještaj eksperata za praćenje rada Odjela za provođenje postupaka po izvještajima*, period obuhvaćen izvještajem 5. mart do 22. maj 2026. (Sarajevo, 29. maj 2026), https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/165051

[23] Milk i Yordanov, *5. periodični izvještaj*, 2, 4, 7.

[24] Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, "Zahtjev za odobrenje finansiranja novih pozicija u VSTV BiH za 2024. godinu," br. 14-16-1-909-4/2023, 22. august 2023, dokumentacija dostavljena Transparency Internationalu u Bosni i Hercegovini; Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, "Pregled zaposlenika u IKT odjelu," stanje na dan 30. juni 2026, dokumentacija dostavljena Transparency Internationalu u Bosni i Hercegovini; Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, "Na 38. hitnoj sjednici Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH usvojen Prijedlog zakona o budžetu

eksperti su u maju 2026. ponovo zaključili da postojeći broj zaposlenih nije dovoljan za obradu većine predmeta i preporučili značajno jačanje kadrovskih kapaciteta Odjeljenja.

Određeni pravni i institucionalni rizici ipak su ostali. Ustavni sud je 14. maja 2026. riješio pitanje ustavnosti relevantnog zakonskog okvira bez izmjena postojećeg sistema provjere[25]. Međutim, izmjene Pravilnika o načinu angažovanja spoljnih stručnjaka, koje je VSTS usvojio u aprilu 2026, uprkos protivljenju Evropske komisije, otvorile su pitanje očuvanja stvarne nezavisnosti spoljnog nadzora. Istovremeno, spoljni eksperti su ukazali na potrebu jasnijeg zakonskog uređenja obima redovnih i dodatnih provjera i obaveza institucija koje raspolažu podacima potrebnim za njihovo sprovođenje. Otvoreno je i pitanje tumačenja nadležnosti Odjeljenja, nakon što je odbijena preporuka spoljnih eksperata za sistemsko tumačenje zakonskih odredbi u slučajevima nepotpunih izvještaja zbog nedostavljanja podataka članova domaćinstva, uz stav rukovodstva Odjeljenja da je za šire provjere potrebna izmjena zakona[26].

Strategija za reformu sektora pravde

Novi strateški okvir, odnosno Strategija za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini, još nije usvojena. Iako je dokument pripremljen i usaglašen na nivou Radne grupe, Ministarstvo pravde BiH nije imalo uspjeha da ovaj bitan reformski dokument predloži na usvajanje Savjetu ministara BiH, što sugeriše da ne postoji politička volja za sveobuhvatnim i cjelokupnim reformskim djelovanjem u ključnim sektorskim prioritetima pravosuđa.

Samo Strategija jasno adresira evidentno prisutne izazove i probleme u efikasnom funkcionisanju pravosuđa stoga još uvijek postoji potreba za njenim usvajanjem. OCD mogu i treba da budu podrška i korektiv u kreiranju i usvajanju Strategije, ali imati i posebno bitnu ulogu u monitoringu, izvještavanju i uopšteno u mjerenju indikatora sprovođenja ciljeva iz Strategije.

Dodatni pritisak na pravosuđe predstavljale su institucionalne krize, koje su pokazale nedostatak koordinacije, transparentnosti i volje za reformama i usaglašavanjem s preporukama EU.

Kriza u unutrašnjem djelovanju tužilaštva i pitanje odgovornosti otvoreni su u novembru 2025. godine, kada je zamjenik glavnog tužioca Tužilaštva BiH Džermin Pašić podnio krivičnu prijavu[27] protiv glavnog tužioca Milanka Kajganića i tužiteljke Vedrane Mijović. Prijava se odnosila na sumnje na zloupotrebu službenog položaja u postupanju u predmetu protiv Milorada Dodika, Radovana Viškovića i Nenada Stevandića za napad na ustavni poredak.

---

institucija BiH za 2026. godinu," 22. jul 2026, https://parlament.ba/Publication/Read/35306; Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, "Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH na 34. hitnoj sjednici usvojio Zakon o Proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza BiH za 2026. godinu," 27. juli 2026, https://parlament.ba/Publication/Read/35316.

[25] Ustavni sud Bosne i Hercegovine, *Odluka o dopustivosti i meritumu*, U-25/25, 14. maj 2026, *Službeni glasnik Bosne i Hercegovine*, br. 43/26, https://www.sluzbenenovine.ba/page/akt/BwINvJe7yFQ=

[26] Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, "Usvojen Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika VSTS-a BiH u vezi s izvještavanjem o imovini i interesima," 15. april 2026, https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo/E/141/article/162304; Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine, "Saopštenje za javnost: Pozivamo VSTV da hitno preispita izmjene pravilnika i uskladi ih sa preporukama Evropske komisije," 17. april 2026, https://eu-monitoring.ba/saopstenje-za-javnost-pozivamo-vstv-da-hitno-preispita-izmjene-pravilnika-i-uskladi-ih-sa-preporukama-evropske-komisije/; Inicijativa za monitoring evropskih integracija Bosne i Hercegovine, "Reakcija na sporne izmjene Pravilnika VSTV-a: Produbljen institucionalni sukob sa Evropskom unijom," 5. juni 2026, https://eu-monitoring.ba/saopstenje-sporni-pravilnik-vstv-a/; Milk i Yordanov, *5. periodični izvještaj*, 6, 8 do 9.

[27] Zamjenik glavnog državnog tužioca podnio krivičnu prijavu protiv šefa zbog slučaja Dodik, Nermina Kuloglija Zolj, 12.11.2025. Detektor.ba https://detektor.ba/2025/11/12/zamjenik-glavnog-drzavnog-tuzioca-podnio-krivicnu-prijavu-protiv-sefa-zbog-slucaja-dodik/

Dodatni izazov predstavljao je i postupak protiv suspendovanog predsjednika Suda BiH Ranka Debevca, bivšeg direktora OBA Osmana Mehmedagića i zaposlenika Suda Milisava Pijuka, koji je pokazao probleme u određivanju nadležnosti u predmetima od posebnog javnog interesa[28]. Nakon više ustupanja predmeta i zahtjeva Opštinskog suda u Sarajevu za rješavanje sukoba nadležnosti, u februaru 2026. odlučeno je da se postupak vodi pred Posebnim odjeljenjem Vrhovnog suda FBiH. Slučaj pokazuje izazove u efikasnosti i koordinaciji pravosuđa kada je u pitanju procesuiranje predmeta protiv visokih pravosudnih i bezbjednosnih funkcionera.

PREPORUKE:

Obezbijediti nezavisnost i održivost pravosuđa usvajanjem zakona o VSTS-u i sudovima usklađenih s evropskim standardima, očuvanjem nezavisnog spoljnog nadzora nad provjerama imovine i budžetskim finansiranjem ključnih kadrovskih i informacionih kapaciteta ovih tijela.

2.2.2. Borba protiv korupcije

Pravni okvir za sprečavanje sukoba interesa i dalje je fragmentiran i neujednačeno se primjenjuje[29], dok rezultati procesuiranja korupcije, posebno korupcije na visokom nivou, ne pokazuju napredak ka uspostavljanju uvjerljivog track recorda.

Na državnom nivou, primjena Zakona o sprečavanju sukoba interesa iz 2024. ostaje spora i nedovoljno transparentna. Kašnjenje u donošenju podzakonskih akata dodatno je otežalo punu primjenu zakona, dok javnost nema sistematičan pristup dnevnim redovima, odlukama i mišljenjima Komisije. Podnosioci prijava nisu stranke u postupku niti u praksi imaju djelotvoran pravni lijek protiv odluka kojima se utvrđuje da sukob interesa ne postoji. Dosadašnja praksa, uključujući sporo rješavanje predmeta i restriktivna tumačenja pojedinih zakonskih odredbi, još ne pokazuje da je uspostavljen dovoljno nezavisan i odvraćajući sistem kontrole sukoba interesa[30].

U Federaciji BiH nije otklonjen višegodišnji pravni vakuum. Gotovo 13 godina nakon prestanka nadležnosti CIK-a ne postoji tijelo koje može utvrđivati i sankcionisati sukob interesa prema federalnom zakonu. Podaci civilnog društva pokazuju da najmanje 265 funkcionera u FBiH obavlja dodatne funkcije, dok je približno 20% izabranih zvaničnika koji su prijavili vlasništvo u privatnim firmama poslovalo s javnim sektorom kroz javne nabavke. U januaru 2026. grupa od 13 zastupnika uputila je u proceduru novi prijedlog zakona, zasnovan na ranije pripremljenom tekstu koji je Vlada FBiH povukla iz parlamentarne procedure 2023. godine. Vlada FBiH je 18.

[28] Suđenje Debevcu i ostalima ipak u Posebnom odjelu Vrhovnog suda Federacije, Lamija Grebo, Detektor.ba, 17.02.2026. https://detektor.ba/2026/02/17/sudjenje-debevcu-i-ostalima-ipak-u-posebnom-odjelu-vrhovnog-suda-federacije/

[29] Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Borba protiv korupcije: Zakonski i institucionalni okvir u odnosu na međunarodne preporuke* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, 2025), 27–29, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2025/06/BORBA-PROTIV-KORUPCIJE-ZAKONSKI-I-INSTITUCIONALNI-OKVIR-U-ODNOSU-NA-MEDJUNARODNE-PREPORUKE.pdf

[30] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Za godinu dana državna Komisija nije izrekla nijednu kaznu za sukob interesa: Brojne opstrukcije u primjeni zakona", *Transparentno.ba*, 30. oktobar 2025, https://transparentno.ba/2025/10/30/za-godinu-dana-drzavna-komisija-nije-izrekla-nijednu-kaznu-za-sukob-interesa-brojne-opstukcije-u-primjeni-zakona/; Komisija za odlučivanje o sukobu interesa u institucijama na nivou Bosne i Hercegovine, *Izvještaj o radu Komisije za odlučivanje o sukobu interesa u institucijama na nivou Bosne i Hercegovine za 2025. godinu*, br. KSI 01-07-2-63/26 (Istočno Sarajevo, 10. april 2026) https://www.parlament.ba/act/DownloadDocument?actDocumentId=528b0e0e-16a8-44d7-b949-70268c4d37ff&langTag=bs

marta 2026. razmatrala i utvrdila mišljenje o ovom prijedlogu[31], ali zakon do kraja izvještajnog perioda nije usvojen.

U Republici Srpskoj tokom izvještajnog perioda nije ostvaren zakonodavni napredak. Postojeći zakon i dalje ima uzak obuhvat, ostavlja značajan prostor za različita tumačenja i ne obezbjeđuje djelotvorne sankcije niti efikasan pravni lijek podnosiocima prijava[32]. Posebno problematična ostaje praksa prema kojoj se vršioci dužnosti mogu drugačije tretirati od imenovanih direktora, kao i ograničenja primjene zakona vezana za nivo budžetskog finansiranja ili primanje naknade. Time sistem i dalje omogućava različit tretman funkcionera u uporedivim situacijama.

Zaštita prijavilaca korupcije

Zaštita prijavilaca korupcije ostala je fragmentirana i slabo primjenjivana. Na državnom nivou tokom izvještajnog perioda nastavljen je rad na novom Zakonu o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju i druge nepravilnosti u institucijama BiH[33]. Radna grupa Ministarstva pravde BiH i APIK-a formirana je početkom 2025. godine, a planirane izmjene uključuju proširenje zaštite na druge nepravilnosti osim korupcije, jasnije interne i eksterne kanale prijavljivanja, zaštitu ličnih podataka i uvođenje sudske zaštite, radi usklađivanja sa Direktivom (EU) 2019/1937. Međutim, zakon do kraja izvještajnog perioda nije usvojen.

Primjena postojećih mehanizama i dalje je veoma ograničena. U 2025. godini APIK je zaprimio tri zahtjeva za status zaštićenog prijavioca i nije odobrio nijedan; u Brčko distriktu sva tri podnesena zahtjeva su odobrena, dok u Republici Srpskoj nije pokrenut nijedan postupak sudske zaštite. U Kantonu Sarajevo podneseno je 11 zahtjeva, od kojih je osam odobreno. U periodu 2022-2025. institucionalni mehanizmi zabilježili su ukupno 44 zahtjeva ili postupka zaštite, što ukazuje na nizak nivo korištenja i povjerenja u formalne mehanizme zaštite[34].

Federacija BiH i dalje nema zakon o zaštiti prijavilaca nepravilnosti[35]. Dugotrajno odsustvo federalnog zakonodavstva doprinosi daljoj fragmentaciji, jer pojedini kantoni samostalno uređuju oblasti koje na nivou Federacije ostaju neregulisane. Kanton Sarajevo već ima poseban mehanizam zaštite, dok je Unsko-sanski kanton u oktobru 2025. usvojio Zakon o prevenciji korupcije kojim je uređena i zaštita prijavilaca[36], sa primjenom od 1. januara 2026. Sličan

---

[31] Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, *Zapisnik 68. sjednice Vlade Federacije Bosne i Hercegovine*, Sarajevo, 18. mart 2026, 24., https://fbihvlada.gov.ba/uploads/documents/zapisnik-68-sjednice-h_1776155564.pdf

[32] Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Borba protiv korupcije: Zakonski i institucionalni okvir u odnosu na međunarodne preporuke* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, 2025), 28–29, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2025/06/BORBA-PROTIV-KORUPCIJE-ZAKONSKI-I-INSTITUCIONALNI-OKVIR-U-ODNOSU-NA-MEDJUNARODNE-PREPORUKE.pdf; Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Poslanica, preduzetnica i državna službenica: TI BiH podnio prijave zbog sukoba interesa Nikoline Šljivić?", *Transparentno.ba*, 27. novembar 2025, https://transparentno.ba/2025/11/27/poslanica-preduzetnica-i-drzavna-sluzbenica-ti-bih-podnio-prijave-zbog-sukoba-interesa-nikoline-sljivic/

[33] Javne konsultacije o Nacrtu zakona o zaštiti osoba koje prijavljuju korupciju i druge nepravilnosti održane su u toku jula putem platforme e-Konsultacije.

[34] Suzana Obradović, "Bosnia and Herzegovina", u *Protected or Exposed? Whistleblower Protection in the Western Balkans: Progress and Challenges* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, May 2026), 26-30, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/05/Whistleblower-Protection-in-the-WB-WEB-FINAL.pdf; Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Zviždači u BiH bez stvarne zaštite: Institucije primile tri puta manje prijava nego TI BiH", 26. juni 2026, https://ti-bih.org/zvizdaci-u-bih-bez-stvarne-zastite-institucije-primile-tri-puta-manje-prijava-nego-tibih/.

[35] Nakon što su oba doma Parlamenta prihvatila nacrt, Dom naroda je u januaru 2025. zadužio Federalno ministarstvo pravde da sprovede javnu raspravu u trajanju od 90 dana. Javna rasprava završena je u maju 2025, a prema informacijama dostupnim TI BiH, komentari Evropske komisije dostavljeni su Ministarstvu u februaru 2026. Ipak, do kraja izvještajnog perioda prijedlog zakona nije upućen u parlamentarnu proceduru.

[36] Unsko-sanski kanton, "Zakon o prevenciji korupcije u Unsko-sanskom kantonu", *Službeni glasnik Unsko-sanskog kantona*, br. 24/25, 29. oktobar 2025, 1–14, https://www.antikorupcijausk.ba/V2/wp-content/uploads/2025/12/Zakon-o-prevenciji-korupcije-u-Unsko-sanskom-kantonu.pdf

obrazac vidljiv je i kod sukoba interesa, gdje višegodišnje neusvajanje federalnih propisa podstiče parcijalno kantonalno regulisanje. Posljedica je sistem u kojem obim prava, institucionalni mehanizmi i nivo zaštite zavise od mjesta prebivališta prijavioca.

Procesuiranje korupcije

Nije ostvaren ni napredak u uspostavljanju uvjerljivih rezultata u procesuiranju korupcije. U 2025. godini 54% riješenih prijava za korupcijska krivična djela završilo je naredbom o nesprovođenju istrage, a 28,5% riješenih istraga je obustavljeno. Broj istraga za korupciju pao je sa 618 u 2016. na 359 u 2025, dok je broj istraga za korupciju na visokom nivou iznosio 28. Od ukupno 144 optužnice za korupciju, samo šest se odnosilo na korupciju na visokom nivou, što je 75% manje nego 2023. godine. Od 28 sudskih odluka u predmetima visoke korupcije, 17 je bilo osuđujućih, dok su gotovo 40% činile oslobađajuće ili odbijajuće presude. Istovremeno, više od 43% osuđenih za korupciju dobilo je uslovnu kaznu. Ovi pokazatelji ne ukazuju na proaktivnije istrage, kvalitetnije optužnice niti odvraćajuću kaznenu politiku koju zahtijeva preporuka Evropske komisije[37].

Ni početni rezultati Posebnog odjeljenja za suzbijanje korupcije, organizovanog i međukantonalnog kriminala Federalnog tužilaštva FBiH (POSKOK) još ne pokazuju uvjerljive rezultate u predmetima visoke korupcije. Od početka rada u aprilu 2025. do kraja marta 2026. Odjeljenje je, pored 810 predmeta prenesenih iz kantonalnih tužilaštava, zaprimio 237 prijava građana i drugih subjekata, od kojih su 53 klasifikovane kao predmeti korupcije, a samo jedna kao predmet visoke korupcije. U istom periodu doneseno je 14 naredbi o sprovođenju istrage, od kojih četiri u predmetima korupcije i jedna u predmetu visoke korupcije, te je podignuto devet optužnica. Ovi rezultati, uz ograničene kadrovske i tehničke kapacitete Odjeljenja, još uvijek ne omogućavaju zaključak da je uspostavljen uvjerljiv rezultat u procesuiranju visoke korupcije.[38]

Institucionalni okvir za borbu protiv korupcije

Profesionalizacija tijela za prevenciju korupcije ostala je djelimična i izrazito neujednačena. Na entitetskom nivou profesionalizacija praktično nije ostvarena. Federacija BiH i dalje se oslanja na Antikorupcioni tim Vlade FBiH, umjesto na trajno profesionalno i operativno nezavisno tijelo. Ograničenja takvog modela vidljiva su i u izradi strateškog okvira. FBiH nema važeću antikorupcijsku strategiju od 2019. godine, a proces izrade Strategije za period 2024-2028, pokrenut u martu 2025. sa rokom od četiri mjeseca, do kraja izvještajnog perioda nije rezultirao njenim usvajanjem. U Republici Srpskoj antikorupcijske aktivnosti koordiniše Resor za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije u okviru Ministarstva pravde RS, a ne samostalno i nezavisno preventivno tijelo[39].

---

[37] Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Izvještaj o monitoringu procesuiranja korupcije pred sudovima i tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 2025* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, april 2026), 4–5, https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/05/Monitoring-procesuiranja-2025-draft_2-1.pdf; Transparency International u Bosni i Hercegovini, "Pravosuđe se povlači pred korupcijom: Više od polovine prijava za korupciju bez istrage", 19. maj 2026, https://ti-bih.org/pravosudje-se-povlaci-pred-korupcijom-vise-od-polovine-prijava-za-korupciju-bez-istrage/; Transparency International u Bosni i Hercegovini, *Interaktivna mapa procesuiranja korupcije u Bosni i Hercegovini*, pristupljeno 8. septembra 2026, https://mapa.ti-bih.org/; Visoki sudski i tužilački savjet Bosne i Hercegovine, *Godišnji izvještaj za 2025. godinu* (Sarajevo: VSTS BiH, 2026), https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/161656

[38] Transparency International u Bosni i Hercegovini, "POSKOK između velikih očekivanja i ograničenih kapaciteta", *Transparentno.ba*, 10. juni 2026, https://transparentno.ba/2026/06/10/poskok-izmedju-velikih-ocekivanja-i-ogranicenih-kapaciteta/

[39] Antikorupcioni tim Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, odgovor na zahtjev za slobodan pristup informacijama Transparency Internationalu u Bosni i Hercegovini o izradi Strategije za borbu protiv korupcije Federacije BiH, 2026, dokumentacija u posjedu

Na kantonalnom nivou slika je nešto raznovrsnija. Kanton Sarajevo ima najrazvijeniji okvir, s trajnim institucionalnim kapacitetima, posebnim procedurama i mjerljivim rezultatima, a funkcionalne profesionalne kancelarije imaju i Tuzlanski, Zeničko-dobojski i Unsko-sanski kanton. U drugim kantonima institucionalizacija je znatno slabija. Kanton 10 je tek tokom 2026. godine dobio direktoricu, te je proces operacionalizacije kancelarije u početnoj fazi; u Posavskom i Bosansko-podrinjskom kantonu kancelarije su još u fazi konsolidacije kapaciteta; u Srednjobosanskom kantonu nisu ostvareni pomaci u uspostavljanju profesionalizovanog tijela. Vlada HNK je u aprilu 2026. potvrdila da planirana kancelarija još nije uspostavljena i da poslove i dalje obavlja ranije formirano radno tijelo, dok Zapadnohercegovački kanton i dalje koristi komisijski model. Time trajni status, odgovarajuće osoblje i finansijska i operativna nezavisnost još nisu obezbijeđeni prema zajedničkom standardu na nivou svih kantona[40].

Fragmentacija se ne odnosi samo na stepen profesionalizacije, nego i na pravni osnov, mandat i vrste podataka kojima pojedina tijela upravljaju. Takve razlike pokazuju da još ne postoji jedinstven minimalni standard u pogledu statusa, nadležnosti, registara, obrade podataka i institucionalnih garancija nezavisnosti.

I strateški okvir pokazuje ograničenu djelotvornost vertikalne koordinacije. Zakon o APIK-u predviđa da entiteti, kantoni i Brčko distrikt razvijaju antikorupcijske politike u skladu s opštim principima državne strategije i da njihova tijela blisko sarađuju sa APIK-om, dok je APIK krajem 2024. izdao posebne preporuke za harmonizaciju politika. Ipak, monitoring TI BiH pokazuje da strateški ciklusi i dalje nisu međusobno usklađeni, da FBiH od 2019. nema važeću strategiju, da se strategija RS ne referiše na državnu strategiju niti propisuje vertikalnu harmonizaciju, dok kantonalne strategije imaju različite periode, strukture, indikatore i rokove. Državni sistem monitoringa pritom još u velikoj mjeri zavisi od podataka koje institucije i niža antikorupcijska tijela sama prijavljuju.[41] Neefikasna koordinišuća uloga APIK-a doprinosi izostanku zajedničkih i primjenjivih standarda za cijeli sistem.

PREPORUKE:

Unaprijediti borbu protiv visoke korupcije jačanjem istražnih kapaciteta i kvaliteta optužnica, usklađivanjem propisa o sukobu interesa i zaštiti prijavilaca nepravilnosti te obezbjeđivanjem nezavisnih antikorupcijskih tijela i javno dostupnih odluka.

Pojačati kontrolu ključnih javnih nabavki i infrastrukturnih ugovora.

Transparency Internationala u Bosni i Hercegovini; Ministarstvo pravde Republike Srpske, "Organizacija Ministarstva", pristupljeno u septembru 2026. https://vladars.rs/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpr/OM/Pages/Splash.aspx?utm_source

[40] Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, *Prvi izvještaj o monitoringu sprovođenja Strategije za borbu protiv korupcije 2024–2028. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije 2024–2028* (Sarajevo, 2025), 33–36. https://static.vijeceministara.gov.ba/public.storage.gov.cms/organizations/org_cmkoqxz970cx8io3u9bds567w/assets/2026-07-20/izvjestaj-o-monitoringu-provedbe-strategije-za-borbu-protiv--d5e489ba.pdf

[41] Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, *Preporuke za usklađivanje antikorupcijskih politika u BiH sa općim principima Strategije za borbu protiv korupcije 2024–2028* (Sarajevo, 2024), 3. https://static.vijeceministara.gov.ba/public.storage.gov.cms/organizations/48/migrated-assets/documents/2024-11/3185.pdf ; Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, *Prvi izvještaj o monitoringu sprovođenja Strategije za borbu protiv korupcije 2024–2028. i Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije 2024–2028* (Sarajevo, 2025), 24–25, 33–36. https://static.vijeceministara.gov.ba/public.storage.gov.cms/organizations/org_cmkoqxz970cx8io3u9bds567w/assets/2026-07-20/izvjestaj-o-monitoringu-provedbe-strategije-za-borbu-protiv--d5e489ba.pdf; Transparency International u BiH, *Od strateškog planiranja do stvarne odgovornosti: Implementacija strategija za borbu protiv korupcije u BiH* (Banja Luka: Transparency International u Bosni i Hercegovini, 2026), 1–6. https://ti-bih.org/wp-content/uploads/2026/08/Od-strateskog-planiranja-do-stvarne-odgovornosti-implementacija-strategija-za-borbu-protiv-korupcije-u-BiH.pdf

2.2.3. Osnovna prava

Međunarodni instrumenti za ljudska prava

Do kraja izvještajnog perioda nisu javno uspostavljeni objedinjeni rokovi, indikatori niti jasna raspodjela odgovornosti među nadležnim institucijama koja bi omogućila transparentno i mjerljivo praćenje sprovođenja 184 prihvaćene UPR preporuke Savjetu UN za ljudska prava. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH sprovodilo je aktivnosti u vezi s UPR procesom i bilo je otvoreno za saradnju s organizacijama civilnog društva, ali je ukupni institucionalni učinak ostao ograničen. Sprovođenje preporuka u praksi je u velikoj mjeri svedeno na angažman ovog ministarstva i manjeg broja organizacija civilnog društva, bez vidljivog preuzimanja odgovornosti od strane šireg kruga nadležnih institucija. Zbog toga UPR i dalje ima ograničen uticaj na javne politike i institucionalnu praksu, a njegovo praćenje ostaje nedovoljno integrisano u redovne mehanizme planiranja, izvještavanja i odgovornosti organa vlasti.

U pogledu pristupanja Agenciji EU za osnovna prava (FRA), nije ostvaren napredak. Inicijativa za pokretanje postupka došla je iz civilnog društva, koje je tokom izvještajnog perioda aktivno zagovaralo da BiH, po uzoru na Sjevernu Makedoniju, Srbiju i Albaniju, zatraži status države posmatračice. U februaru 2026. Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH formalno je zatražila od Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH da pokrene postupak i koordiniše komunikaciju s Evropskom komisijom i FRA. Ministarstvo je pokazalo interes i pitanje uputilo Ministarstvu spoljnih poslova, ali inicijativa nije prerasla u formalni zahtjev države.

Izostanak napretka teško je opravdati finansijskim ili tehničkim preprekama. U razgovorima sa Delegacijom EU predstavljeni su fleksibilni modeli finansiranja, uključujući mogućnost korištenja IPA III sredstava i programa za sufinansiranje učešća BiH u programima Unije. Procijenjena članarina za BiH za 2026. iznosila je oko 239.000 evra, uz mogućnost značajnog sufinansiranja iz sredstava EU. Uprkos tome, Ministarstvo finansija i trezora BiH dalo je negativno mišljenje, a do kraja izvještajnog perioda nije bilo institucionalnog preuzimanja procesa niti formalne aplikacije. Nasuprot tome, Albanija, Sjeverna Makedonija i Srbija već imaju status posmatrača, dok su Crna Gora, Moldavija i Ukrajina do maja 2026. podnijele zahtjeve.

BiH je tako propustila konkretnu i dostupnu mogućnost da se uključi u FRA istraživanja, mreže i metodologije prikupljanja podataka o osnovnim pravima, prvenstveno zbog izostanka institucionalnog vlasništva nad procesom, a ne zbog nepostojanja mehanizama podrške EU.

Problem Institucije ombudsmana za ljudska prava ostaje, ne samo nedovoljno korištenje zakonskih ovlaštenja, već i njena politička zarobljenost. Način imenovanja i kolektivnog odlučivanja ombudsmana omogućava da politički i etnonacionalni interesi utiču na rad Institucije, što je posebno vidljivo u politički najosjetljivijim slučajevima kršenja ljudskih prava. U takvim predmetima nesaglasnost među ombudsmanima dovodi do blokade ili izostanka pravovremene i jasne institucionalne reakcije, čime Institucija gubi sposobnost da djeluje kao nezavisan korektiv vlasti.

PREPORUKE:

Aplicirati za status države posmatračice u Agenciji EU za osnovna prava (FRA).

Depolitizovati način odlučivanja u Instituciji ombudsmana za ljudska prava.

Sprečavanje mučenja i zlostavljanja

Komitet za prevenciju torture (CPT) Savjeta Evrope je tokom 2024. godine posjetio Bosnu i Hercegovinu, te objavio izvještaj sa preporukama početkom 2026. godine. Izvještaj je potvrdio zlostavljanja i nasilna postupanja pripadnika pojedinih policijskih agencija prema licima koja su lišena slobode, te njihovu izloženost riziku od fizičkog zlostavljanja i zadobijanja teških povreda, naročito onih uhapšenih tokom operacija suzbijanja trgovine drogom i drugih akcija protiv organizovanog kriminala.

Što se tiče situacije u zatvorskim ustanovama, CPT izvještaj je konstatovao trend smanjenja zatvorske populacije u sva tri zatvorska sistema na državnom i entitetskim nivoima, kao i kontinuirane napore na obnovi zatvorskih kapaciteta. CPT je utvrdio prakse i tretmane koji su suprotni standardima i ljudskim pravima osoba lišenih slobode, odnosno na izvršenju zatvorskih kazni, dok su uslovi u pojedinim pritvorskim jedinicama ispod standarda, posebno u pogledu prenatrpanosti, neadekvatne ventilacije, lošeg održavanja higijene te prisustva štetočina. Kada je riječ o pružanju zdravstvene zaštite zatvorenicima, CPT je izrazio kritike zbog nedovoljnog prisustva medicinskog osoblja i nedostatak medicinskog kadra u pojedinim ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija. U odnosu na žene zatvorenice, naglašene su ponovo preporuke u vezi s uvođenjem posebnih medicinskih pregleda za zatvorenice, s ciljem prepoznavanja potrebe za zaštitom mentalnog zdravlja, prevencije i prijavljivanja seksualnog zlostavljanja i drugih oblika rodno zasnovanog nasilja pretrpljenog prije ulaska u zatvor.

U vezi sa situacijom u ustanovama socijalne zaštite, CPT konstatuje da su u tri posjećene ustanove uslovi života bili izuzetno loši, te da su često izostajali osnovno održavanje, čišćenje i higijena. U pojedinim ustanovama zabilježeni su materijalni uslovi okarakterisani kao užasavajući, uz dotrajale objekte, polomljena vrata i namještaj, te katastrofalnu higijenu. Zatekli su mnoge oskudno obučene, pa čak i gole osobe, oskudno opremljene sobe, uz snažan miris urina i fekalija, a neki štićenici ležali su u prljavoj posteljini natopljenoj urinom ili izmetom, dok drugi nisu imali jastuke ni posteljinu. Praksa vezanja štićenika za krevet je takođe prisutna. Prema mišljenju CPT-a, uslovi života štićenika u ove dvije jedinice mogu predstavljati nečovječno i ponižavajuće postupanje.

Moraju se preduzeti hitne mjere za poboljšanje uslova života, uključujući redovno održavanje i čišćenje. U jednom slučaju, zbog povećanog rizika od samopovređivanja, jedna štićenica je godinama, danju i noću, bila vezana za krevet tekstilnim trakama. CPT je zahtijevao hitno djelovanje kako bi se smanjila upotreba sredstava prinude prema ovoj štićenici i pronašle alternative za sprečavanje njenog samopovređivanja.

Takođe, konstatovani su izuzetno loši uslovi za strane državljane zadržane u prostorijama za zadržavanje i sanitarnom čvoru unutar montažnog kontejnera, smještenog u zoni ograničenog

pristupa Aerodroma Sarajevo. Stranci, osobe zadržane u ovom prostoru, su nekada danima bili zadržani u kontejneru, bez ikakvih ponuđenih aktivnosti ili čak mogućnosti boravka na otvorenom radi fizičke aktivnosti.

PREPORUKE:

Hitno preduzeti mjere za poboljšanje uslova života u zatvorskim i ustanovama socijalne zaštite.

Odmah prekinuti prakse i tretmane koji su suprotni standardima i ljudskim pravima osoba lišenih slobode.

Tranzicijska pravda

Tokom izvještajnog perioda u oblasti suočavanja s prošlošću, ostvarivanju prava žrtava i uklanjanja diskriminacije u obrazovanju nije zabilježen sistemski napredak. Pojedinačni pomaci u sudskom sankcionisanju negiranja genocida i veličanja ratnih zločinaca te priznavanju statusa žrtava nisu bili praćeni dosljednim institucionalnim odgovorom na prepreke procesuiranju ratnih zločina, ostvarivanju naknade štete i prevazilaženju etničkih podjela.

U izvještajnom periodu su zabilježeni pojedinačni pomaci u sudskom sankcionisanju opravdavanja genocida i veličanja osuđenih ratnih zločinaca. U predmetu Vojina Pavlovića Apelaciono vijeće Suda BiH povećalo je jedinstvenu kaznu sa dvije i po na tri i po godine zatvora[42]. Miodrag Malić je u januaru 2026. prvostepeno osuđen na tri godine zatvora zbog veličanja Ratka Mladića i Radovana Karadžića, a Apelaciono vijeće potvrdilo je presudu u junu[43]. Ovi predmeti predstavljaju konkretan pomak u primjeni krivičnopravnih odredbi, ali ne uklanjaju potrebu za dosljednim i transparentnim institucionalnim odgovorom na slične postupke političkih zvaničnika. Najbolji pokazatelj je pasivnost Tužilaštva BiH koje ne pokreće krivični postupak protiv Milorada Dodika uprkos velikom broju podnesenih prijava[44], dok predstavnici vlasti u RS negiraju legitimitet izmjena Krivičnog zakona.

Procesuiranje ratnih zločina i dalje opterećuju prekoračenje strateških rokova i nedostupnost osumnjičenih. Rok Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina ponovo je produžen[45], do 2028. godine, a VSTS je u martu 2026. uskladio[46] uputstvo za izradu tužilačkih planova s novim rokom. Prema podacima predstavljenim VSTS-u, u radu tokom 2025. godine je bilo 215 predmeta protiv poznatih počinilaca od kojih je riješeno 73, dok su 294 osobe nedostupne bh. pravosuđu[47].

[42] Vojinu Pavloviću povećana kazna za opravdavanje genocida i veličanje Ratka Mladića, Jasmin Begić, Detektor.ba 21.11.2025. https://detektor.ba/2025/11/21/vojinu-pavlovicu-povecana-kazna-za-opravdavanje-genocida-i-velicanje-ratka-mladica/

[43] Maliću potvrđene tri godine zatvora zbog veličanja osuđenih ratnih zločinaca, Zinaida Đelilović, Detektor.ba, 30.06.2026. https://detektor.ba/2026/06/30/malicu-potvrdjene-tri-godine-zatvora-zbog-velicanja-osudjenih-ratnih-zlocinaca/

[44] Konačni test Tužilaštvu BiH nakon Dodikovog veličanja ratnih zločinaca, Jasmin Begić, DEtektor.ba, 6.5.2026. https://detektor.ba/2026/05/06/konacni-test-tuzilastvu-bih-nakon-dodikovog-velicanja-ratnih-zlocinaca/

[45] Za još tri godine produžen rok za rješavanje najsloženijih predmeta ratnih zločina, Jasmin Begić, Detektor.ba 15.1.2026. https://detektor.ba/2026/01/15/za-jos-tri-godine-produzen-rok-za-rjesavanje-najslozenijih-predmeta-ratnih-zlocina/

[46] Skoro 300 nedostupnih za ratne zločine, Emina Dizdarević Tahmiščija, Detektor.ba 25.2.2026. https://detektor.ba/2026/03/25/skoro-300-nedostupnih-za-ratne-zlocine/

[47] Ibd.

U ostvarivanju prava djece rođene kao posljedica ratnog seksualnog nasilja dokumentovan je pojedinačni pomak: Alenu Muhiću iz Goražda u decembru 2025. priznat je status posebne kategorije civilne žrtve rata[48]. Ovaj slučaj zahtijeva preciziranje ranije ocjene o nesprovođenju federalnog zakonodavstva, ali ne predstavlja dovoljan osnov za zaključak da je uspostavljen ujednačen i dostupan sistem priznanja statusa i ostvarivanja prava.

Istovremeno, postoji izražen raskorak između zakonski priznatih prava civilnih žrtava rata u Federaciji BiH i njihove praktične dostupnosti. Prema preliminarnim nalazima predstavljenim u aprilu 2026[49], samo četiri kantona donekle su uskladila svoje propise s federalnim zakonom, dok šest nije donijelo odgovarajuće izmjene. Posebno su istaknute prepreke pristupu banjsko-klimatskom liječenju i medicinskoj rehabilitaciji preživjelih ratnog seksualnog nasilja. Detektorovo izvještavanje o nalazima Human Rights Watcha takođe ukazuje na nastavak naplate sudskih troškova žrtvama u Republici Srpskoj koje traže naknadu štete u parničnim postupcima[50].

Djelotvorno ostvarivanje prava na naknadu štete i dalje je ograničeno. Prema podacima TRIAL Internationala objavljenim u junu 2026[51], od 24 odluke o odšteti, 23 su pravosnažne, dok je djelimična ili potpuna isplata ostvarena u samo sedam predmeta. Preživjeli se suočavaju sa dugotrajnim izvršnim postupcima, naplatom u mjesečnim ratama i rizikom da dosuđeni iznos neće biti isplaćen prije smrti počinioca ili oštećene osobe. VSTS je potvrdio da odštetni i imovinskopravni zahtjevi nisu zasebno evidentirani u CMS-u, što otežava sistemsko praćenje dosuđenih naknada. Detektor je takođe izvijestio da isplata žrtvi po odluci UN-ovog Komiteta protiv torture iz 2019. još nije izvršena, uz podnesena nova četiri zahtjeva žrtava[52].

U oblasti memorijalizacije dokumentovane su prepreke obilježavanju mjesta stradanja. U novembru 2025. "Majke Srebrenice" još nisu dobile dozvolu za obilježavanje pet lokacija masovnih grobnica u Zelenom Jadru, šest mjeseci nakon podnošenja zahtjeva[53]. Pozitivne inicijative u obrazovanju i suočavanju s prošlošću nastavljene su kroz saradnju civilnog društva i Memorijalnog centra Srebrenica, uključujući obuku nastavnika za podučavanje o ratu na osnovu sudski utvrđenih činjenica. Takve aktivnosti doprinose izgradnji mira, ali ih treba razlikovati od sistemskih reformi javnih politika i obrazovanja.

Tokom školske 2025/2026. godine obrazovni sistem u BiH i dalje je obilježen etničkim podjelama i diskriminacijom, što otežava suočavanje s prošlošću i izgradnju povjerenja među mladima. U Republici Srpskoj sporni sadržaji udžbenika istorije za deveti razred, u kojima se afirmativno predstavljaju Radovan Karadžić i Ratko Mladić, ostali su dostupni u službenom udžbeniku i nastavnom programu uprkos odluci Ustavnog suda BiH kojom je zabranjeno

[48] Alena Muhića iz Goražda sistem prepoznao kroz status posebne kategorije civilne žrtve rata, Jasmin Begić, Detektor.ba 8.12.2025. https://detektor.ba/2025/12/08/alena-muhica-iz-gorazda-sistem-prepoznao-kroz-status-posebne-kategorije-civilne-zrtve-rata/

[49] Detektor objašnjava: Prava civilnih žrtava rata postoje, ali mnoga od njih se ne mogu ostvariti, Emina Dizdarević Tahmiščija, Detektor.ba, 27.02.2026. https://detektor.ba/2026/04/27/detektor-objasnjava-prava-civilnih-zrtava-rata-postoje-ali-mnoga-od-njih-se-ne-mogu-ostvariti/

[50] Šta trebate znati o dijelu izvještaja Human Rights Watcha za BiH? Lamija Grebo, 4.2.2026. Detektor.ba https://detektor.ba/2026/02/04/sta-trebate-znati-o-dijelu-izvjestaja-human-rights-watch-za-bih/

[51] Više od tri miliona maraka oslobođenima, preživjeli ratnih zločina čekaju svoje odštete, Džana Brkanić, Detektor.ba 26.06.2026. https://detektor.ba/2026/06/26/vise-od-tri-miliona-maraka-oslobodjenima-preziviejli-ratnih-zlocina-cekaju-svoje-odstete/

[52] Ibid.

[53] Majke Srebrenice još uvijek nisu dobile dozvolu za obilježavanje masovnih grobnica u Zelenom Jadru, Emina Dizdarević Tahmiščija, Detektor.ba, 7.11.2025. https://detektor.ba/2025/11/07/majke-srebrenice-jos-uvijek-nisu-dobile-dozvolu-za-obiljezavanje-masovnih-grobnica-u-zelenom-jadru/

izvođenje nastave na osnovu tih dijelova[54]. U Janji je nastavljena praksa upisivanja naziva "jezik bošnjačkog naroda" umjesto "bosanski jezik" u školske knjižice, dok je prvostepena presuda kojom je utvrđena diskriminacija preinačena u drugostepenom postupku, a roditelji su, prema stanju iz septembra 2025, i dalje čekali odluku po zahtjevu za reviziju[55]. Istovremeno, u Srednjobosanskom i Hercegovačko-neretvanskom kantonu nastavljeno je odvojeno školovanje učenika po etničkom principu kroz model "dvije škole pod jednim krovom"[56], uprkos ranijim sudskim odlukama kojima je naloženo otklanjanje diskriminacije i segregacije.

Vlasti na različitim nivoima nastavile su onemogućavati ili zabranjivati komemoracije i odavanje počasti žrtvama stradalim u ratu 1992-1995. Tako je u Grabovici koja pripada opštini Kotor Varoš (entitet Republika Srpska) zabranjeno obilježavanje, odnosno javni skup, koji je za cilj imao odavanje počasti za blizu 150 ubijenih ljudi od strane srpskih vojnih snaga 1992. godine. U zvaničnom rješenju Policijske stanice Kotor Varoš stoji da je skup zabranjen jer bi se njegovim održavanjem narušila bezbjednosna situacija[57]. Iz navedenog se može zaključiti da donosioci odluka u Kotor Varošu smatraju komemoraciju žrtvama bezbjednosnim rizikom, što je u suprotnosti s ciljevima memorijalizacije, ali krši i pravo na slobodu okupljanja.

U Mostaru je u martu 2026, povodom obilježavanja 32. godišnjice zatvaranja logora "Heliodrom", članovima udruženja logoraša petu godinu zaredom zabranjen ulazak u prostorije nekadašnjeg logora koji je bio pod kontrolom Hrvatskog vijeća odbrane[58]. Zabrinjavajuća je činjenica da se gradi vojni muzej 1. Pješačke pukovnije Oružanih snaga BiH (koji baštini nasljeđe Hrvatskog vijeća odbrane) na mjestu gdje je bio logor, protiv čega se godinama bore udruženja logoraša[59].

Omogućavanje bezbjednog okruženja za komemorativne aktivnosti je ne samo ustavno i samim tim ljudsko pravo svakog građanina Bosne i Hercegovine, već je i preduslov za dijalog i izgradnju povjerenja. Javne ustanove, institucije, kao i policijske i druge bezbjednosne službe bi trebalo da uvažavaju valjane zahtjeve za najavljene i organizovane komemorativne aktivnosti, u skladu s važećim zakonima, ali i imajući u vidu da je memorijalizacija vid nematerijalne reparacije primarno preživjelima i porodicama žrtava masovnih zločina.

PREPORUKE:

Dosljedno primjenjivati odredbe Krivičnog zakona BiH koje se odnose na sankcionisanje osoba koje veličaju ratne zločince i negiraju genocid.

[54] Neustavni dio udžbenika istorije u RS kojim se veličaju zločinci i ove godine na školskim klupama, Lamija Grebo, Detektor.ba 1.9.2025. https://detektor.ba/2025/09/01/neustavni-dio-udzbenika-historije-u-rs-u-kojim-se-velicaju-zlocinci-i-ove-godine-na-skolskim-klupama/

[55] Bosanski jezik u Janji ni ove školske godine se ne upisuje u knjižice, Irvin Pekmez, Degtektor.ba 4.9.2025. https://detektor.ba/2025/09/04/bosanski-jezik-u-janji-ni-ove-skolske-godine-se-ne-upisuje-u-knjizice/

[56] Dvije škole i dalje pod jednim krovom uprkos zabrani segregacije i diskriminacije učenika, Jasmin Begić, Detektor.ba 3.9.2025. https://detektor.ba/2025/09/03/dvije-skole-i-dalje-pod-jednim-krovom-uprkos-zabrani-segregacije-i-diskriminacije-ucenika/

[57] Policija iz Kotor Varošu porodicama žrtava zabranila obilježavanje mjesta zločina u Grabovici, Enes Hodžić, BIRN BiH/Detektor, 30. oktobar 2025. https://detektor.ba/2025/10/30/policija-iz-kotor-varosi-porodicama-zrtava-zabranila-obiljezavanje-mjesta-zlocina-u-grabovici/

[58] 32 godine od zatvaranja logora 'Heliodrom': Udruženju ponovo zabranjen ulazak, FENA, Radio Sarajevo.ba, 19. mart 2026. https://radiosarajevo.ba/vijesti/bosna-i-hercegovina/32-godine-od-zatvaranja-logora-heliodrom-udruzenju-zabranjen-ulazak/630018

[59] U Mostaru se uređuje vojni muzej HVO-a, bivši logoraši ogorčeni: Ta je zgrada naše mučilište, *Klix.ba,* 28. februar 2023. https://www.klix.ba/vijesti/bih/u-mostaru-se-uredjuje-vojni-muzej-hvo-a-bivsi-logorasi-ogorceni-ta-je-zgrada-nase-muciliste/230228185

Ubrzati postupke isplate na osnovu dosuđenih iznosa za naknadu štete žrtvama ratnog seksualnog nasilja i drugih oblika ratne torture.

Uskladiti propise u svim kantonima sa Zakonom o zaštiti civilnih žrtava rata u Federaciji BiH i omogućiti da sve civilne žrtve rata uživaju ista, zakonom priznata prava, naročito kad je riječ o pristupu banjskom liječenju i medicinskoj rehabilitaciji preživjelih ratnog seksualnog nasilja.

Sloboda izražavanja

Transparentnost vlasništva nad medijima

U izvještajnom razdoblju preduzeti su samo početni koraci kako bi se donijeli propisi o transparentnosti vlasništva nad medijima, uključujući i sprečavanje skrivene koncentracije medija.

Radna grupa za izradu prednacrta zakona o transparentnosti vlasništva nad medijima, koja je započela s radom početkom 2025. godine, u decembru je uputila ministru komunikacija i prometa BiH izvještaj o radu s analizom prepreka za izradu prednacrta. Među ključnim izazovima, identifikovani su uspostavljanje i nadzor jedinstvenog registra na državnom nivou koji bi sadržavao detaljne podatke o vlasništvu nad medijima, nepostojanje zakonskog okvira za online medije, kao i fragmentiranost nadležnosti između entitetskih i državnih nivoa vlasti u oblasti medija. Radna grupa zaključila je da zbog ovih prepreka nije moguće finalizirati prednacrt zakona, čime je njen rad obustavljen[60].

I na ovom primjeru potvrđena je potreba za uspostavljanjem strateškog okvira za medije na nivou BiH, kao i akcionog plana za razvoj medijske politike i usklađivanje sa standardima EU, uz jasno definisane nadležnosti, rokove i mehanizme koordinacije između državnog, entitetskih i kantonalnih nivoa vlasti, na šta organizacije civilnog društva kontinuirano ukazuju. Međutim, ključnu prepreku za uspostavljanje takvog okvira i dalje predstavljaju nedostatak političke volje i fragmentacija nadležnosti, uz snažan politički otpor prema definisanju i jačanju nadležnosti institucija na državnom nivou, što otežava donošenje i sprovođenje sveobuhvatnih rješenja u ovoj oblasti[61].

Online okruženje i dezinformacije

Online platforme se i dalje koriste za širenje govora mržnje i dezinformacija jer samoregulacija online medija ima ograničen učinak i jer nisu preduzeti konkretni koraci ka uspostavljanju odgovarajućeg regulatornog okvira za online prostor.

Grupa organizacija civilnog društva, stručnjaka/inja, predstavnika/ca akademske zajednice i aktivista/kinja, okupljenih u okviru Koalicije za slobodu izražavanja i moderaciju sadržaja u Bosni i Hercegovini, uputila je Ministarstvu komunikacija i prometa BiH inicijativu za pokretanje aktivnosti na izradi strateškog okvira za usklađivanje domaćeg zakonodavstva s Aktom o

[60] https://www.balcanicaucaso.org/en/cp_pubblicazione/challenges-to-the-rule-of-law-and-media-freedom-in-bosnia-and-herzegovina/

[61] https://www.media.ba/sites/default/files/zastita_medijskih_sloboda_u_bih_2026_final.pdf

digitalnim uslugama u februaru 2025. godine[62]. S obzirom na to da je odgovor Ministarstva izostao, u oktobru 2025. godine upućena je urgencija, nakon čega su se predstavnice Koalicije u februaru 2026. godine sastale sa službenicima Ministarstva i razgovarale o narednim koracima. Ministarstvo još uvijek nije službeno odgovorilo na ove inicijative, niti je preduzelo bilo kakve konkretne korake. Umjesto konkretnog napretka u procesu usklađivanja, Ministarstvo je na javne konsultacije uputilo Prednacrt srednjoročnog plana rada za period 2027–2029[63], prema kojem je izrada "Strategije digitalnih usluga i digitalnih tržišta u Bosni i Hercegovini" planirana tek za 2029. godinu.

Istovremeno, izostanak sistemskog zakonskog i regulatornog okvira za online platforme ostavlja prostor za parcijalne i restriktivne pokušaje regulacije online govora, uključujući lokalne tendencije ka političkoj kontroli digitalnog prostora, uz rizik da se borba protiv dezinformacija i drugih oblika štetnog sadržaja pretvori u instrument sužavanja prostora za kritički javni govor. Ilustrativan je primjer opštine Kakanj, čije je Opštinsko vijeće u martu 2025. godine usvojilo Odluku o javnom redu i miru koja tretira određene oblike govora na društvenim mrežama kao prekršaje. U februaru 2026. godine, načelnik opštine je Policijskoj stanici Kakanj prijavio osobu zbog komentara objavljenog na njegovom Facebook profilu, pozivajući se upravo na ovu odluku[64]. Ovaj primjer ukazuje na rizike regulisanja online govora kroz propise koji nisu zasnovani na sistemskom pristupu regulaciji digitalnog okruženja, niti praćeni odgovarajućim garancijama zaštite slobode izražavanja.

Na slične rizike ukazuje i primjena izmjena Izbornog zakona BiH koje je OHR nametnuo 2024. godine, a kojima je Centralnoj izbornoj komisiji dato ovlaštenje da sankcioniše političke subjekte zbog širenja netačnih informacija koje mogu ugroziti integritet izbornog procesa. Tako su odlukama CIK-a iz 2026. godine sankcionisane izjave o radu i nepristrasnosti same Komisije, bez dovoljno jasnih kriterijuma za utvrđivanje šta predstavlja dezinformaciju, a šta politički stav ili vrijednosni sud, te bez garancija ili mehanizama za sprečavanje sukoba interesa u postupku odlučivanja institucije o izjavama koje se odnose na nju samu. Ovaj primjer dodatno upozorava da se, u odsustvu jasnih kriterijuma i procesnih garancija, legitimna borba protiv dezinformacija može pretvoriti u ograničavanje političkog govora i slobode izražavanja[65].

Nezavisnost regulatora

Regulatorna agencija za komunikacije i dalje nema političku i finansijsku nezavisnost. Potrebna je reforma kako bi se ograničio politički uticaj na postupak imenovanja rukovodstva.

Predloženo je rješenje koje ne jača, već dodatno slabi političku i finansijsku nezavisnost regulatora. U junu 2026. godine Ministarstvo komunikacija i prometa BiH proslijedilo je Prednacrt zakona o elektronskim komunikacijama[66] na javne konsultacije. Iako se u obrazloženju Prednacrta navodi da se njime dodatno jača nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije, brojne predložene odredbe omogućavaju direktan uticaj izvršne vlasti na Agenciju i miješanje u samostalno i nezavisno obavljanje regulatornih zadataka. Pojedini regulatorni ciljevi i nadležnosti dodjeljuju se organima izvršne vlasti, uključujući entitetske

[62] https://ksimsbih.org/inicijativa-za-pokretanje-aktivnosti-na-izradi-strateskog-okvira-zauskladjivanje-domaceg-zakonodavstva-sa-aktom-o-digitalnim-uslugama-evropske-unije/
[63] https://ekonsultacije.gov.ba/legislativeactivities/details/128197-
[64] https://detektor.ba/2026/03/11/po-kom-osnovu-policija-u-kaknju-kaznjava-pisanje-na-drustvenim-mrezama/
[65] https://detektor.ba/2026/02/24/na-kojim-standardima-je-cik-zasnovao-prve-kazne-za-dezinformacije/
[66] https://ekonsultacije.gov.ba/legislativeactivities/details/128300-

vlade, što je nespojivo s principom nezavisnosti regulatora i otvara prostor za politički uticaj i blokiranje regulatornih procesa[67].

Između ostalog, predloženo je rješenje prema kojem Ministarstvo komunikacija i prometa BiH imenuje komisiju za sprovođenje konkursne procedure za izbor članova Vijeća Agencije, što otvara prostor za direktan politički uticaj na proces imenovanja. Finansijska nezavisnost Agencije nije adekvatno obezbijeđena, budući da je predviđeno da prijedlog njenog finansijskog plana i dalje odobrava Savjet ministara BiH.

PREPORUKE:

Bez daljeg odlaganja usvojiti zakon o transparentnosti vlasništva nad medijima, uspostaviti strateški okvir za rad online platformi, te donijeti akcioni plan za razvoj medijske politike i usklađivanje sa standardima EU.

Unaprijediti rješenja u Zakonu o elektronskim komunikacijama kako bi se obezbijedila politička i finansijska nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije.

Sloboda okupljanja i udruživanja

Preporuka je djelimično realizovana**.** Pozitivni zakonodavni pomaci ostvareni u pojedinim jurisdikcijama nisu tokom izvještajnog perioda prošireni na ključne administrativne i političke centre u zemlji. Kanton Sarajevo je ponovo propustio da usvoji novi zakon: Nacrt zakona o mirnim okupljanjima bio je planiran za decembar 2025, ali nije ni razmatran, nakon čega je njegovo razmatranje pomjereno za kraj 2026. godine.[68] U Republici Srpskoj i dalje je na snazi Zakon o javnom okupljanju iz 2008. godine, bez suštinske reforme pravnog okvira[69]. U Hercegovačko-neretvanskom kantonu također se primjenjuje zastarjeli zakon iz 2000. godine s izmjenama iz 2008,[70] dok praksa u Mostaru i dalje počiva i na restriktivnom određivanju lokacija na kojima su okupljanja dozvoljena. Time Sarajevo, Mostar i Banjaluka, kao tri ključna urbana, administrativna i politička centra, ostaju bez adekvatnog i savremenog okvira za ostvarivanje ovog prava.

Problemi nisu samo normativni. Vlasti i dalje pribjegavaju zabrani i upravljanju rizikom na štetu prava, umjesto da ispune svoju obavezu da mirna okupljanja omoguće i zaštite.

Pritisci na učenike tokom protesta nakon tramvajske nesreće u Sarajevu, februar 2026.

Učenici i roditelji navodili su da su pojedine škole zaključavale izlaze, upozoravale učenike da ne napuštaju nastavu radi protesta te da je policija dolazila u škole i raspitivala se o učešću učenika. Ministrica obrazovanja negirala je da je izdala instrukciju kojom se zabranjuje odlazak na proteste. Bez obzira na spor u vezi s tim ko je dao instrukcije, sam obrazac prijavljenih

[67] https://ksimsbih.org/koalicija-za-slobodu-izrazavanja-i-moderaciju-sadrzaja-u-bih-uputila-komentare-na-prednacrt-zakona-o-elektronskim-komunikacijama/

[68] Skupština Kantona Sarajevo, *Program rada Skupštine Kantona Sarajevo za 2025. i 2026. godinu*.

[69] MUP Republike Srpske, *Zakon o javnom okupljanju*, "Službeni glasnik RS", br. 118/08.

[70] MUP HNK, *Plan integriteta MUP-a HNK 2023–2027*, pregled važećih propisa.

pritisaka na maloljetne i punoljetne učenike koji žele učestvovati u mirnom protestu ozbiljno je problematičan.

PREPORUKE:

Uskladiti zakone o javnim okupljanjima na cijeloj teritoriji BiH, uz jasno prepoznavanje mirnih spontanih okupljanja, minimiziranje obaveza koje se nameću redarima i bez restriktivnog određivanja lokacija na kojima su okupljanja dozvoljena.

Nediskriminacija

Tokom izvještajnog perioda nije ostvaren sistemski napredak u usklađivanju antidiskriminacijskog okvira s pravnom stečevinom EU, niti je usvojena strategija nediskriminacije za cijelu zemlju. Zakon o zabrani diskriminacije iz 2009. godine, sa izmjenama iz 2016, ostao je osnovni pravni okvir, bez izmjena koje bi adresirale usklađivanje sa Direktivom o rasnoj jednakosti i novim standardima EU za tijela za ravnopravnost[71].

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice pripremilo je **Srednjoročni program za suzbijanje diskriminacije u BiH za period 2026-2030**, koji je u februaru 2026. uvršten na dnevni red Savjeta ministara BiH, ali do kraja izvještajnog perioda nije usvojen[72]. Ovo je posebno problematično imajući u vidu da je BiH u oktobru 2025. pred UN Komitetom za eliminaciju rasne diskriminacije najavila usvajanje ovog programa za period 2026-2030[73].

U vezi s podacima i informacijama koje nadležno Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice prikuplja od institucija i organa izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini, može se konstatovati da nisu uspostavljene evidencije svih slučajeva prijavljene diskriminacije u institucijama i tijelima izvršne vlasti u Bosni i Hercegovini, kako je to propisano članom 8. Zakona o zabrani diskriminacije. Još uvijek nije uveden jedinstven registar - baza o slučajevima diskriminacije u Bosni i Hercegovini, a ne postoji ni jednistven način evidentiranja, prikupljanja i obrade informacija za potrebe izvještaja o diskriminaciji i njenim pojavama u Bosni i Hercegovini.

Iz godine u godinu povećava se broj pritužbi Instituciji ombudsmana za ljudska prava, a i priliv slučajeva diskriminacije pred nadležnim sudovima.

Nisu izvršene mnoge presude u kojima je utvrđena diskriminacija; postupci u vezi sa diskriminacijom traju dugo, žrtve nakon godina traženja pravde izlaze rezignirane, a slučajevi sistemske diskriminacije i diskriminacije određenih osoba/grupa po zabranjenom osnovu zbog diskriminatorskih praksi implementacije i tumačenja zakona su i dalje prisutni. Dodatno, žrtve su bez adekvatne pomoći, mnogi ne prijavljuju diskriminaciju, što iz neznanja, ili su obeshrabrene kroz iskustva drugih, gube povjerenje u institucije, a diskriminacija ostaje sveprisutan problem koji se ne adresira na pravi način. Ovi, ali i drugi uzroci diskriminacionih praksi, poput diskriminacije na etničkom, polnom osnovu, pripadnosti društvenoj grupi ili povezanosti s određenom društvenom grupom, na osnovu invaliditeta, ili nekom drugom

[71] Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, pregled antidiskriminacijskog zakonodavstva i institucionalnog okvira.
[72] Savjet ministara BiH, dnevni red 101. sjednice, 9. februar 2026, tačka 16.
[73] UN Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Follow-up information submitted by Bosnia and Herzegovina*, 24 October 2025.

osnovu, bilo da su prikriveni ili ne, još uvijek su povezani sa stanjem u društvu, percepcijom, društvenom stigmom i zabludama, nedostatkom pristupačnosti i prilagođavanja, neznanjem ili nedostatkom razumijevanja, sistemskim preprekama, te nedostatkom adekvatnog zastupanja žrtava.

Hercegovačko-neretvanski i Srednjobosanski kanton su nastavili s praksom ignorisanja i nepreduzimanja koraka ka ukidanju diskriminacije u školama, odnosno punoj implementaciji odluka Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. I ne samo da nisu preduzeti neophodni i zakonom predviđeni koraci, nego su se i postupci izvršenja pretvorili u svojevrsne parnične postupke. Oni koji su obavezni da sprovedu odluke sudova u ovim predmetima, nastoje dokazati da su presude izvršene iako je praksa etničke segregacije djece i dalje prisutna i vidljiva.

PREPORUKE:

Uspostaviti jedinstven registar o slučajevima diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kao i jedinstven način evidentiranja, prikupljanja i obrade informacija za potrebe izvještaja o diskriminaciji i njenim pojavama u Bosni i Hercegovini.

Uskladiti antidiskriminacijski okvir sa Direktivom o rasnoj jednakosti i novim standardima EU za tijela za ravnopravnost.

Rodna ravnopravnost

U izvještajnom periodu zabilježeno je nekoliko pozitivnih pomaka u kontekstu normativnopravne zaštite od rodno zasnovanog nasilja. U Federaciji BiH su u julu 2025. usvojene izmjene Krivičnog zakona kojima je uvedeno krivično djelo femicida, sa zaprijećenom kaznom od najmanje 10 godina do dugotrajnog zatvora. Prethodno je Parlament FBiH usvojio i novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici i nasilja nad ženama, koji značajno unapređuje sistem prevencije i zaštite žrtava rodno zasnovanog nasilja - od sprovođenja obavezne procjene rizika do mogućnosti elektronskog nadzora počinilaca nasilja kojima je izrečena mjera zabrane prilaska žrtvi nasilja.

To, međutim, nije spriječilo nova ubistva žena. Prema medijskim izvještajima, od jula 2025. do avgusta 2026, u Bosni i Hercegovini ubijeno je najmanje sedam žena, i to mahom iz vatrenog oružja, što je ponovo nametnulo pitanje implementacije zakonom propisanih mjera[74], ali i pitanje kontrole posjedovanja oružja.

Istraživanje sprovedeno na uzorku od 246 presuda u Bosni i Hercegovini pokazuje da su ubistva koja se mogu dovesti u vezu s femicidom u 7,9% slučajeva počinjena oružjem za koje je počinilac imao dozvolu, dok je u 31,6% slučajeva ubistvo počinjeno nelegalnim oružjem, a u

[74] Zbog uočenih nedostataka u primjeni Zakona i pratećih pravilnika, na sastanku koji je održan u julu 2026. godine, dogovoreno je da se uspostavi koordinacija između FBiH i kantona pod vođstvom Federalnog ministarstva pravde i uz podršku Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova, kako bi se usaglasili operativni modeli za implementaciju elektronskog nadzora koji će odgovoriti na postojeće potrebe, izazove i, u konačnici, doprinijeti zaštiti sigurnosti žrtava. Vidjeti: https://fmp.gov.ba/federalni-ministar-pravde-vedranskobic-nazocio-je-sastanku-misije-osce-a-u-bosni-i-hercegovini-misija-i-un-women-u-bosni-i-hercegovini

60,5% slučajeva predmetima za koje nije propisana obaveza izdavanja dozvole[75]. Prema istraživanju Fondacije "Lara", u porastu je količina posjedovanja registrovanog naoružanja, a najveći broj dozvola je u posjedu muškaraca i to 97%. Zabrinjavajuća je količina izgubljenog i ukradenog oružja, koje na taj način iz legalnog posjeda završava na nekontrolisanom tržištu.

U Republici Srpskoj je usvojena Strategija za suzbijanje nasilja u porodici Republike Srpske za period 2026-2032, a zatim i Akcioni plan za period 2026-2028, ali je Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama i dalje "na čekanju", nakon što je njegovo povlačenje zatražila grupa antirodnih i konzervativnih organizacija u Republici Srpskoj. Dodatnu zabrinutost izaziva javno finansiranje organizacija koje djeluju protiv unapređenja rodne ravnopravnosti - prema istraživanju BIRN-a BiH, 36 opština u Republici Srpskoj finansiralo je 11 antirodnih organizacija sa oko dva miliona KM tokom prethodnih pet godina[76].

Uprkos pomacima, žene u Bosni i Hercegovini nemaju isti pristup i nivo zaštite od rodno zasnovanog nasilja, zbog i dalje fragmentiranog i neusaglašenog pravnog okvira.

U oba entiteta još uvijek nije sistemski obezbijeđena pristupačnost sigurnih kuća i drugih specijalizovanih usluga podrške ženama s invaliditetom koje su preživjele nasilje, uključujući žene s fizičkim, senzornim, intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom, koje mogu biti izložene višestrukoj i intersekcionalnoj diskriminaciji na osnovu pola i invaliditeta, ali i drugih ličnih svojstava.

Ispred i unutar Sveučilišne bolnice u Mostaru su nastavljena molitvena bdijenja za spas nerođene djece, uprkos preporuci Gender centra FBiH da se takva okupljanja moraju jasno regulisati, u cilju odgovarajuće zaštite pacijentkinja. U preporuci[77] upućenoj Federalnom ministarstvu zdravstva, Gender centar FBiH poziva na usvajanje smjernica kojima bi se regulisale javne aktivnosti u blizini zdravstvenih ustanova kada se odnose na reproduktivna prava. Preporuka je upućena i Sveučilišnoj kliničkoj bolnici Mostar, uz poziv da obezbijedi neutralno i nesmetano pružanje zdravstvenih usluga, kao i najviši nivo zaštite privatnosti, psihološkog integriteta i dostojanstva pacijentkinja koje koriste zakonom zagarantovanu uslugu prekida trudnoće.

Ni Federalno ministarstvo zdravstva ni Sveučilišna klinička bolnica u Mostaru nisu se oglasili niti reagovali na preporuku Gender centra FBiH.

PREPORUKE:

Usvojiti zakon o zaštiti od nasilja u porodici i nasilja prema ženama u Republici Srpskoj i uvrstiti femicid u Krivični zakon Republike Srpske.

Obezbijediti da žene na cijeloj teritoriji BiH imaju slobodan i nesmetan pristup uslugama vezanim uz seksualno i reproduktivno zdravlje, bez stigmatizacije te bez ugrožavanja njihove privatnosti i dostojanstva.

Pooštriti kontrolu posjedovanja nelegalnog oružja u BiH.

[75] Kada je u pitanju nasilje u porodici, krivična djela u kontekstu korištenja vatrenog oružja u 17,4% slučajeva se vežu za dozvoljeno, a u 82,6% slučajeva za nedozvoljeno oružje. Vidjeti: Studija o uticaju lakog oružja na nasilje u porodici u Bosni i Hercegovini (2025): https://fondacijalara.com/images/docs/Studija%20Lako%20oruzje_Osnovna%20studija.pdf

[76] Milioni iz budžeta Republike Srpske za antirodna udruženja, Azra Husarić Omerović, Detektor.ba 2.2.2026. https://detektor.ba/2026/02/02/milioni-iz-budzeta-republike-srpske-za-antirodna-udruzenja/

[77] Broj preporuke Gender centra FBiH: 02-02-2-6-17/25. Datum: 29. 12. 2025. Gender centar Federacije BiH

Nastaviti rješavati problem rodno zasnovanog nasilja kao strukturnog pitanja koje zahtijeva sveobuhvatne mjere, uključujući usklađivanje zakonodavstva u cijeloj zemlji s pravnom stečevinom EU-a, sistemsko prikupljanje rodno razvrstanih podataka o svim oblicima rodno zasnovanog nasilja, uključujući femicid, te kontinuirano i povećano izdvajanje javnih sredstava za specijalizovane usluge koje pružaju ženske nevladine organizacije.

Prava djeteta

U Republici Srpskoj je u julu 2026. na snagu stupio Zakon o privremenom izdržavanju djece[78] kroz tzv. alimentacioni fond, čime je, nakon godina zagovaranja i čekanja, riješeno pitanje neredovne ili nikakve uplate alimentacije za djecu. Vlada RS je preuzela na sebe da će ona "utuživati" nesavjesne roditelje koji ne uplaćuju alimentaciju, a jedan od mehanizama koji joj je na raspolaganju je i oduzimanje putnih isprava dok god ne budu izmirene obaveze prema djetetu. Od stupanja na snagu zakona, podnesena su 104 zahtjeva za ostvarivanje prava na privremeno izdržavanje djece[79].

I pored više inicijativa i zahtjeva, u Federaciji BiH još nije uspostavljen Alimentacioni fond, što i te kako utiče na kvalitet života djece čiji roditelji ne plaćaju alimentaciju ili to čine neredovno.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je još 2024. analiziralo drugi nacrt studije opravdanosti osnivanja Porodičnog fonda Federacije Bosne i Hercegovine, koja je uključivala i rješenja za problem izbjegavanja plaćanja alimentacije[80], ali nema informacija dokle je cijeli proces stigao.

Neplaćanje alimentacije je krivično djelo u oba entiteta, ali nema preciznih podataka o broju pravosnažnih presuda izrečenih zbog izbjegavanja obaveze izdržavanja djeteta. U Godišnjem izvještaju VSTS-a za 2025. postoje zbirni podaci o svim osuđujućim presudama, od kojih su najveći broj njih bile uslovne osude (60%) i navode samo da je među uslovnim osudama 2% njih bilo za "izbjegavanje davanja izdržavanja"[81].

PREPORUKE:

Uspostaviti alimentacioni fond u Federaciji BiH ili drugi mehanizam kojim bi se riješilo pitanje neredovne ili nikakve uplate alimentacije za djecu.

Osobe sa invaliditetom

Uprkos reformskim procesima, BiH i dalje nema usklađen sistem u kojem ostvarivanje prava i pristup podršci osobama s invaliditetom (OSI) ne zavise od mjesta prebivališta, administrativne

[78] https://vladars.rs/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/MZSZ/media/vijesti/Pages/zakon-o-privremenom-izdrzavanju-djece-stupio-na-snagu-.aspx
[79] https://www.bijeljina.org/novosti/133892/64/Podnesena-104-zahtjeva-za-privremeno-izdrzavanje-djece.html
[80] https://fbihvlada.gov.ba/bs/fmrsp-studija-o-opravdanosti-osnivanja-porodicnog-fonda-obuhvata-i-problem-naplate-alimentacija
[81] https://vstv.pravosudje.ba/vstvfo-api/vijest/download/161656, str. 95.

nadležnosti ili uzroka invaliditeta. Stoga individualizovana procjena potreba, obezbjeđivanje odgovarajuće podrške i aktivno učešće osoba s invaliditetom u svim segmentima života, posebno žena s invaliditetom, ostaju ključni reformski prioriteti.

U Federaciji BiH važan formalni pomak predstavlja usvajanje Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom 2025-2030, koju su oba doma Parlamenta FBiH usvojila u oktobru 2025. godine i koja obuhvata zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu zaštitu te pristupačnost[82]. Strategija predviđa i razvoj sistemskog rješenja personalne asistencije, što je posebno značajno za ostvarivanje prava na nezavisan život i uključenost u zajednicu iz člana 19. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. U Republici Srpskoj personalna asistencija postoji u pojedinim lokalnim zajednicama, ali nije sistemski i jednako dostupna na cijeloj teritoriji, pri čemu izdvojena javna sredstva nisu dovoljna za pokrivanje svih obaveza i potreba u pružanju ove usluge[83].

Ostvarivanje pojedinih prava osoba s invaliditetom u BiH i dalje je snažno povezano s medicinskim modelom pristupa invaliditetu, umjesto prvenstveno s individualnom procjenom potreba za podrškom i prepreka s kojima se osoba susreće. U FBiH Zakon o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške osobama s invaliditetom iz 2025. godine uvodi elemente socijalnog modela u definisanju invaliditeta, ali ostvarivanje osnovnih novčanih prava i dalje veže za medicinsko vještačenje i utvrđenih 90% ili 100% oštećenja organizma[84]. U Republici Srpskoj ombudsmani BiH su u novembru 2025. upozorili da korištenje Barthelovog testa može dovesti do isključivanja iz potrebne socijalne zaštite osoba s određenim vrstama invaliditeta, uključujući osobe s oštećenjem sluha, vida ili govora, te preporučili usklađivanje metodologije sa savremenijim standardima procjene funkcionisanja[85].

Pristup pomagalima i asistivnoj tehnologiji od ključnog je značaja za nezavisan život, ličnu mobilnost, komunikaciju, obrazovanje, rad i puno učešće osoba s invaliditetom u zajednici. Potrebno je redovno ažurirati listu pomagala kako bi pratili realne potrebe OSI i nova pomagala koja su na raspolaganju osobama s invaliditetom u svijetu. U 2026. godini u Parlamentarnoj skupštini BiH pokrenuta je inicijativa za izmjene propisa u oblasti oslobađanja od carinskih dažbina na uvoz pomagala i indirektnog oporezivanja kako bi se osobama s invaliditetom omogućilo oslobađanje, odnosno povrat PDV-a za određena ortopedska, tiflotehnička i surdoaudiološka pomagala. Takva mjera, koju je podržao i UN u BiH[86], mogla bi smanjiti troškove koje osobe s invaliditetom snose prilikom nabavke potrebnih pomagala i time povećati njihovu dostupnost.

U oblasti pristupačnosti i dalje postoje prepreke u izgrađenom okruženju, pristupu informacijama i komunikacijama, transportu te digitalnim i drugim javnim uslugama. Pitanje pristupačnosti bankarskih i drugih usluga osobama s invaliditetom takođe je tokom 2026. godine bilo predmet zagovaranja i konsultacija organizacija osoba s invaliditetom i nadležnih institucija, uključujući Instituciju ombudsmana za ljudska prava BiH. Potrebno je ubrzati

[82] https://parlamentfbih.gov.ba/v2/bs/propis.php?id=1337
[83] https://www.hopartner.ba/pozovi-1414-i-podrzi-rad-ho-partner/
[84] https://fmrsp.gov.ba/zakon-o-jedinstvenim-nacelima-i-okviru-materijalne-podrske-licima-sa-invaliditetom-u-federaciji-bosne-i-hercegovine
[85] https://www.ombudsmen.gov.ba/Novost.aspx?lang=BS&newsid=3722
[86] https://bosniaherzegovina.un.org/en/320222-statement-united-nations-bosnia-and-herzegovina-improving-access-assistive-products-persons

primjenu standarda fizičke, komunikacijske, informacijske i digitalne pristupačnosti i njihovo usklađivanje s EU acquisem, uključujući zahtjeve Evropskog akta o pristupačnosti.

U oblasti deinstitucionalizacije, FBiH je u martu 2025. usvojila Akcioni plan za deinstitucionalizaciju 2025-2030[87]. Plan je usmjeren na prevenciju institucionalizacije, transformaciju ustanova socijalne zaštite i razvoj usluga podrške u zajednici. Njegov stvarni učinak zavisiće od sprovođenja planiranih mjera te održivog razvoja i finansiranja usluga koje osobama s invaliditetom omogućavaju život u zajednici umjesto dugotrajnog institucionalnog smještaja. U Republici Srpskoj pitanja položaja osoba s invaliditetom i podrške za život u zajednici obuhvaćena su Strategijom unapređenja društvenog položaja lica s invaliditetom Republike Srpske 2017-2026. koja završava 2026. godine, pa je potrebno obezbijediti novi strateški okvir usklađen s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, s jasnim i mjerljivim obavezama u pogledu nezavisnog života, razvoja usluga podrške u zajednici i deinstitucionalizacije.

PREPORUKE:

Uskladiti pravo na personalnu asistenciju na cijeloj teritoriji Republike Srpske i povećati izdvajanja javnih sredstava za ovu uslugu.

Napustiti praksu vezivanja prava na novčanu pomoć sa medicinskim vještačenjem i utvrđivanjem 90% ili 100% oštećenja organizma, kao uslovom za ostvarivanje osnovnih novčanih prava.

Osavremeniti i olakšati nabavku i pristup pomagalima i asistivnoj tehnologiji.

Ubrzati primjenu standarda fizičke, komunikacijske, informacijske i digitalne pristupačnosti i njihovo usklađivanje s EU acquisem.

LGBTIQ osobe

Preporuke nisu realizovane. Akcioni plan za unapređenje ljudskih prava LGBTI osoba istekao je krajem 2025. godine bez pune implementacije. Savjet ministara BiH je tek u februaru 2026. usvojio Drugi izvještaj o njegovom sprovođenju, koji se odnosi na 2024. godinu i konstatuje stagnaciju. Monitoring sprovođenja tokom 2025. nije pokazao ubrzanje: u gotovo polovini mjera nije zabilježen značajniji napredak, dok su mjere koje se odnose na istopolne zajednice, pravno priznavanje roda i besplatnu pravnu pomoć ostale bez implementacije[88]. Prijedlog produženja Akcionog plana do 2030. do kraja izvještajnog perioda nije upućen Savjetu ministara jer se čekalo mišljenje institucija Republike Srpske, čime je nastavak strateškog djelovanja ostao blokiran[89].

Pravno priznanje istopolnih zajednica i dalje ne postoji ni u jednom dijelu BiH, zbog čega istopolni parovi ostaju bez sistemske zaštite prava iz porodičnog života, nasljeđivanja, roditeljstva, boravka i drugih socijalnih i ekonomskih prava.

[87] https://fbihvlada.gov.ba/bs/219-odluka-o-usvajanju-akcionog-plana-za-deinstitucionalizaciju-u-federaciji-bosne-i-hercegovine-za-period-2025-2030-godina

[88] Agencija za ravnopravnost polova BiH, "Usvojen Drugi izvještaj o sprovođenju Akcionog plana LGBTI u BiH", 12. februar 2026.

[89] ibid

Jedini konkretniji pomak zabilježen je u FBiH, gdje je ekspertna radna grupa u oktobru 2025. započela izradu prednacrta zakona o životnim zajednicama osoba istog pola[90]. Radna grupa je sredinom 2026. godine[91] završila pisanje prednacrta zakona te se čeka njegovo usvajanje na Vladi FBiH. Ovaj proces u FBiH traje već punih osam godina i nije realno da će uskoro doći do usvajanja u parlamentarnoj proceduri.

Posljedice pravne praznine nisu apstraktne. Tokom 2025. dokumentovani su slučajevi problema s priznavanjem brakova i partnerstava zaključenih u inostranstvu, nasljeđivanjem, promjenom prezimena, boravišnim statusom partnera te priznavanjem roditeljskog statusa u porodicama sa djecom. Trenutno se na Ustavnom sudu BiH nalazi nekoliko slučajeva u vezi sa statusom partnera u životnim zajednicama istog pola, ali zbog nepopunjenosti Ustavnog suda i opterećenosti predmetima, još nije donesena nijedna odluka[92].

Višegodišnje odlaganje regulacije istopolnih zajednica tako i dalje ostavlja stvarne porodice bez osnovne pravne sigurnosti, uprkos jasno uspostavljenim obavezama iz prakse Evropskog suda za ljudska prava.

PREPORUKE:

Usvojiti akcioni plan za unapređenje ljudskih prava LGBTI do 2030.

Usvojiti zakon o životnim zajednicama osoba istog pola u BiH, u oba entiteta i Brčko distriktu.

Procesna prava i prava žrtava krivičnih djela

I dalje su prisutni ozbiljni sistemski i praktični nedostaci u primjeni zakonskih okvira koji regulišu prava lica lišenih slobode, kao i procesni položaj oštećenih u krivičnom postupku, o čemu svjedoče iskustva prikupljena iz neposredne advokatske prakse.

Otežan pristup informacijama i kontakt sa braniocem

U praksi je evidentiran hroničan problem utvrđivanja tačne lokacije lica lišenog slobode. Advokati su primorani na "telefonsku potragu" pozivajući različite policijske stanice i organizacione jedinice jer ne postoji jasno označen, jedinstven i lako dostupan dežurni kontakt organa unutrašnjih poslova. Takvo postupanje (odbijanje davanja informacija, nepotpune upute i kašnjenja) neposredno odgađa pristup advokatu, omogućavajući policiji preduzimanje procesnih radnji prije uspostavljanja kontakta sa braniocem.

Policijski službenici nerijetko prikupljaju informacije od lica lišenih slobode prije nego što advokat dođe, čak i kada lice izričito zatraži stručnu pomoć. Iako normativni okvir (čl. 5, 7, 47. i 143. ZKP RS) nalaže prekid ispitivanja do dolaska branioca, zakon se u praksi ne poštuje usljed izostanka djelotvornog utvrđivanja disciplinske odgovornosti policijskih službenika.

[90] *Službene novine FBiH*, br. 43/2025, Rješenje o formiranju Ekspertne radne grupe za izradu zakona o životnim zajednicama osoba istog pola.

[91] Klix.ba, "Otkrivamo detalje iz prednacrta zakona o istospolnim zajednicama: Uskoro bi se mogao naći pred Vladom FBiH", 31. juli 2026.

[92] SOC, *Rozi izvještaj 2026*, poglavlje "Porodični život i istopolne životne zajednice", str. 42–44.

Identifikovana je i ozbiljna normativna neusklađenost i opasna praksa pregledanja mobilnih telefona osumnjičenih. Privremeno oduzimanje uređaja pri lišenju slobode (bez naredbe) nezakonito se poistovjećuje sa pretresom njegovog sadržaja, za koji je neophodna sudska naredba (čl. 115. i 117. ZKP RS). Zahtijevanje od osumnjičenog da ustupi šifru uređaja direktno otvara pitanje kršenja privilegije protiv samooptuživanja.

Procesni položaj oštećenih u krivičnom postupku

Uprkos zakonskim izmjenama iz 2021. godine, poboljšanja položaja oštećenog ostala su "kozmetička". Oštećeni u fazi istrage nema ovlašćenje da zahtijeva preduzimanje radnji, te njegova uloga ostaje svedena na nivo svjedoka. Najveći problem predstavlja praksa gdje tužilaštvo obustavi ili ne sprovede istragu uprkos dokazima koji opravdavaju procesuiranje. Pritužbe oštećenog rješavaju se isključivo unutar iste tužilačke organizacije, bez pristupa sudu.

Za razliku od prekršajnog postupka, gdje oštećeni može samoinicijativno pokrenuti postupak pred sudom (nakon 60 dana nepostupanja organa), žrtve (teških) krivičnih djela su potpuno obespravljene. Oštećeni ne može preuzeti krivično gonjenje (kao supsidijarni tužilac), ukoliko tužilac odustane prije podizanja optužnice. Ovim se grubo narušava pravo na nezavisnu sudsku kontrolu i djelotvoran pravni lijek (član 6. i 13. Evropske konvencije o ljudskim pravima).

Neostvarivo pravo na žalbu

Unutrašnja neusklađenost ZKP RS stvara apsurdnu situaciju - zakon oštećenom garantuje pravo na žalbu na odluku o troškovima i imovinskopravnom zahtjevu, i on to pravo može iskoristiti tek kad dobije prvostepenu presudu. Međutim, u praksi se dešava da mu se dostavlja tek pravosnažna presuda, na koju više nema pravo žalbe, odnosno kada je rok za žalbu već istekao, čime navedeno pravo postaje isključivo formalno i fiktivno.

PREPORUKE:

- Uspostaviti jedinstvenu, 24-časovnu kontakt-tačku/evidenciju preko koje bi branilac trenutno mogao dobiti podatke o mjestu zadržavanja klijenta i postupajućem službeniku, uz evidentiranje vremena upita i omogućenog kontakta.
- Propisati izričito da su sve informacije dobijene na ovaj način nezakoniti dokazi i uvesti obavezno audio-vizuelno snimanje cjelokupnog kontakta policije sa licem od trenutka lišenja slobode.
- Zakonski izričito razdvojiti oduzimanje mobilnih i elektronskih uređaja od pristupa njegovom sadržaju, obavezati na pribavljanje sudske naredbe za digitalni pretres i definisati zaštitu podataka koji nisu povezani s istragom.
- Uvesti pravo oštećenog na sudsko preispitivanje konačne odluke tužioca o nesprovođenju/obustavi istrage, ili mu omogućiti preuzimanje krivičnog gonjenja (kao supsidijarni tužilac).
- Izmijeniti ZKP RS kako bi bilo propisano obavezno i blagovremeno dostavljanje prvostepene presude oštećenom (prije nastupanja pravosnažnosti), uz jasnu pouku o pravnom lijeku. Presuda ne smije postati pravosnažna dok ne isteknu žalbeni rokovi za sva lica koja na to imaju pravo.

Izbjeglice i interno raseljena lica

Iako je usvojena Revidirana strategija Bosne i Hercegovine za sprovođenje Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma (DMS), i danas su prisutni administrativni, pravni i politički problemi koji dovode do toga da proces povratka izbjeglica i raseljenih lica u njihove prijeratne domove nije okončan.

Evidentiran je određeni pomak u vezi sa stambenim zbrinjavanjem raseljenih osoba smještenih u kolektivne centre i alternativne smještaje na prostoru BiH. Ove osobe se smještaju u zgrade socijalnog neprofitnog stanovanja koje se grade za ove korisničke kategorije u cilju zatvaranja kolektivnih centara. Međutim, i dalje za veliki broj korisnika nisu obezbijeđena trajna rješenja stambenog zbrinjavanja.

Zabilježeni su problemi korisnika koji su uvršteni u program obnove, odnosno izgradnje individualnih stambenih objekata po Državnom projektu stambenog zbrinjavanja u okviru Regionalnog stambenog programa. Naime, zbog nedostatka novčanih sredstava koja su odobrena za realizaciju ovog projekta, isti se nalaze na tzv. čekanju, bez jasnog i decidnog odgovora nadležnog Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH koliko će to čekanje trajati i da li će uopšte biti moguća realizacija ovog projekta na ovakav način.

Takođe, i dalje ostaje problem naknade štete raseljenim osobama i izbjeglicama. Naime, odredbe Aneksa VII DMS garantuju svim izbjeglicama i raseljenim osobama pravo na povratak u njihove prijeratne domove, kao i restituciju imovinskih odnosa, koji nisu uspostavljeni slobodnom voljom, te odštetu u slučaju da to nije moguće. Same pretpostavke za naknadu štete nisu jasno i decidno do danas utvrđene ni Aneksom VII DMS, a ni Zakonom o izbjeglicama iz BiH i raseljenim osobama u BiH, što stvara dodatne probleme u realizaciji Aneksa VII DMS.

I 30 godina nakon rata izbjeglice i raseljena lica koja žele da se vrate svojim kućama i dalje se suočavaju sa: problemima povrata imovine i stanarskih prava, elektrifikacije povratničkih naselja i pojedinačnih stambenih jedinica povratnika, rekonstrukcije infrastrukture u mjestima od interesa za povratak, zdravstvene zaštite, socijalne zaštite, ostvarivanja prava na školstvo, prava na rad i upošljavanje, te problemima bezbjednosti i deminiranja područja povratka.

PREPORUKE:

- Obezbijediti sredstva za nastavak realizacije državnog projekta stambenog zbrinjavanja izbjeglica i raseljenih lica i afirmisati dodatnu izgradnju zgrada socijalnog neprofitnog stanovanja za ove korisničke kategorije u cilju zatvaranja kolektivnih centara.
- Kao jedan od reformskih prioriteta uvrstiti obezbjeđivanje infrastrukturnih, socijalnih, zdravstvenih i bezbjednosnih uslova za dostojanstven i siguran život povratnika i izbjeglica koji su se vratili u svoje prijeratne domove.

2.4. Ekonomski kriterijumi

2.5. Poglavlje 5: Javne nabavke

Nabavka za gasifikaciju Republike Srpske pokazuje potrebu za pojačanom kontrolom velikih infrastrukturnih ugovora i transparentnošću ranijih poslovnih odnosa. BIRN BiH je u februaru 2026. dokumentovao da je "Jokić-invest", član konzorcijuma čija je ponuda pozitivno ocijenjena u pretkvalifikacijskoj fazi tendera "Sarajevo-gasa" iz Istočnog Sarajeva vrijednog 900 miliona KM bez PDV-a, ranije pozajmio 300.000 KM kompaniji "Megasun", u vrijeme kada je njen suvlasnik bio današnji direktor "Sarajevo-gasa" Nedeljko Elek[93]. Na tender su stigle dvije ponude, od kojih je jedna eliminisana u pretkvalifikacijskoj fazi.

Rizici ograničavanja konkurencije prisutni su i kroz oblikovanje tehničkih specifikacija. Detektor je u februaru 2026. ukazao na specifikacije u nabavci 102 automobila za MUP Republike Srpske, procijenjene vrijednosti 5,5 miliona KM, koje favorizuju dobavljače vozila škoda[94]. Takvi nalazi ukazuju na potrebu za djelotvornijom kontrolom opravdanosti tehničkih zahtjeva i njihovog uticaja na konkurenciju.

[93] Sarajevo-gas pregovara o ugovoru od milijardu maraka s firmom koja je direktoru ranije posuđivala novac, Nermina Kuloglija-Zolj i Semir Mujkić, Detektor.ba 13.2.2026. https://detektor.ba/2026/02/13/sarajevo-gas-pregovara-o-ugovoru-od-milijardu-maraka-sa-firmom-koja-je-direktoru-ranije-posudjivala-novac/

[94] MUP Republike Srpske favorizuje dobavljače škode na tenderu od pet miliona maraca, Semir Mujkić, Detektor.ba 2.2.2026. https://detektor.ba/2026/02/02/mup-republike-srpske-favorizuje-dobavljace-skode-na-tenderu-od-pet-miliona-maraka/

3. KLASTER 2 - UNUTRAŠNJE TRŽIŠTE

3.1. POGLAVLJE 28 – Zaštita potrošača i zdravlja

U oblasti zaštite potrošača nije ostvarena sistemska usklađenost s evropskim standardima, pri čemu je posebno izražen izostanak mehanizama za zaštitu prava korisnika javnih i komunalnih usluga na lokalnom nivou. Potrošači se i dalje suočavaju s netransparentnim formiranjem cijena usluga, nedovoljnim učešćem u savjetodavnim tijelima i neefikasnim rješavanjem prigovora.

Pomak je napravljen u Republici Srpskoj, gdje je 2025. godine usvojen novi Zakon o zaštiti potrošača ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 101/25). Zakon izričito prepoznaje usluge od opšteg ekonomskog interesa i među njima navodi, između ostalog, električnu energiju, gas, toplotnu energiju, vodu, odvodnju otpadnih voda, telekomunikacione i poštanske usluge, javni prevoz i održavanje čistoće. Time su pitanja kvaliteta, cijene, obračuna i zaštite korisnika ovih usluga neposredno povezana sa sistemom zaštite potrošača.

Posebno su značajne odredbe koje se odnose na obračun i transparentnost. Potrošnja vode, električne energije, toplotne energije, gasa i drugih usluga treba da se obračunava na osnovu stvarne isporuke, odnosno očitanja odgovarajućeg mjernog uređaja. Račun za ekonomsku uslugu treba da sadrži elemente koji potrošaču omogućavaju da provjeri i prati iznos obaveze i sagleda svoju potrošnju.

Nalazi monitoringa organizacija civilnog društva pokazuju, međutim, da građani često nemaju dovoljno informacija o načinu formiranja cijena, kvalitetu usluge, osnovu za promjenu cijene ili načinu podnošenja prigovora. Time se otvara pitanje u kojoj mjeri postojeće zakonske garancije funkcionišu u svakodnevnoj praksi.

PREPORUKE:

Unaprijediti zaštitu prava korisnika komunalnih i javnih usluga kroz uvođenje transparentnih mehanizama formiranja cijena, jačanje učešća potrošača u savjetodavnim tijelima na lokalnom nivou i obezbjeđivanje efikasnog rješavanja prigovora.

4. KLASTER 4 - ZELENA AGENDA I ODRŽIVA POVEZANOST

4.1. Poglavlje 27: Okolina i klimatske promjene

Iako su tokom izvještajnog perioda zabilježene određene aktivnosti na pripremi i usvajanju sektorskih propisa, one nisu dovele do potrebnog napretka u ispunjavanju preporuka Evropske komisije. Najveći problem ostaje odsustvo ujednačenog i koordinisanog nacionalnog pristupa okolinskoj politici, odnosno činjenica da se reformski proces i dalje odvija fragmentirano između države, entiteta, Brčko distrikta i, u Federaciji BiH, kantona.

Usklađivanje propisa iz oblasti okoline s pravnom stečevinom EU i drugim međunarodnim ugovorima

Strategija usklađivanja propisa BiH s pravnom tekovinom EU u oblasti zaštite okoline usvojena je još 2017. godine, ali njen ključni problem i dalje ostaje nedostatak koordinisanog sprovođenja i jedinstvenog mehanizma praćenja.

Tokom izvještajnog perioda nastavljen je trend sektorskog, umjesto ujednačenog i koordinisanog pristupa. U Federaciji BiH usvojeni su ili pripremani pojedinačni propisi kojima se djelimično vrši usklađivanje sa EU acquisom. Tokom 2025. i 2026. doneseni su podzakonski akti u oblasti upravljanja otpadom, uključujući propise o uslovima odlaganja otpada na deponije i uslove rada deponija. Federalni plan upravljanja otpadom 2026-2030. usvojen je 16. jula 2026. godine.

Bosna i Hercegovina do kraja izvještajnog perioda nije usvojila državni klimatski zakon niti je uspostavila sveobuhvatan zakonodavni okvir koji bi obezbijedio koordinisano djelovanje svih nivoa vlasti u ostvarivanju cilja klimatske neutralnosti do 2050. godine.

Određene aktivnosti pokrenute su u vezi s izradom novog nacionalno utvrđenog doprinosa - NDC 3.0. Tokom 2026. godine radilo se na njegovoj pripremi, uključujući formiranje radnih struktura i konsultacije s različitim akterima. UNDP je u junu 2026. izvijestio da je proces izrade NDC 3.0 u toku i da će novi dokument definisati klimatske ciljeve i mjere Bosne i Hercegovine za narednu deceniju. Prema registru UNFCCC-a, posljednji aktivni dokument za Bosnu i Hercegovinu i dalje je revidirani NDC dostavljen 2021. godine.

Nedostatak napretka u usvajanju klimatskog zakonodavstva posebno je problematičan zbog obaveza koje proizlaze iz Energetske zajednice i Reformske agende. Bosna i Hercegovina je bila obavezana da uspostavi klimatsko zakonodavstvo usklađeno sa EU Climate Law i MRVA sistem, ali je Energetska zajednica tokom 2026. godine otvorila postupak protiv BiH zbog neispunjavanja obaveza u vezi s Nacionalnim energetskim i klimatskim planom (NECP). U junu

2026. Sekretarijat Energetske zajednice podnio je obrazloženi zahtjev u predmetu ECS-09/25 nakon što BiH nije otklonila utvrđenu povredu.

Preporuka za hitno uspostavljanje sistema monitoringa, izvještavanja, verifikacije i akreditacije (MRVA) također nije ispunjena. Prema najnovijoj procjeni Energetske zajednice, BiH još uvijek nije transponovala ključne elemente EU ETS direktive niti je uspostavila institucionalni okvir za MRVA. Postoji nacrt plana za uspostavljanje sistema, ali on do kraja posmatranog perioda nije bio odobren. Nisu uspostavljeni ni potrebni mehanizmi za izdavanje dozvola sa planovima monitoringa, godišnje izvještavanje o emisijama niti sistem akreditacije verifikatora za GHG emisije.

Ovo predstavlja posebno ozbiljan zastoj jer je upravo MRVA jedan od ključnih preduslova za uvođenje sistema određivanja cijene ugljenika i buduće usklađivanje sa EU ETS-om.

Zaštita voda

U oblasti voda i dalje ne postoji državni zakon kojim bi se na jedinstven način uredilo upravljanje i zaštita voda.

Tokom izvještajnog perioda nastavljene su aktivnosti na pripremi usklađenog regulatornog i institucionalnog okvira za vodne usluge, uz podršku EU i međunarodnih partnera, ali one nisu rezultirale donošenjem državnog pravnog okvira. Podrška EU kroz projekat EU4MEG usmjerena je upravo na razvoj harmonizovanog pravnog i institucionalnog okvira za vodne usluge u BiH.

Upravljanje mineralnim sirovinama

Bosna i Hercegovina i dalje nema sveobuhvatan strateški okvir i politiku za upravljanje mineralnim sirovinama, uključujući kritične i strateške mineralne sirovine. Ovo je posebno značajno u kontekstu ubrzanog interesa za eksploataciju litijuma, bakra, olova, nikla, magnezita, boksita i drugih sirovina u BiH, kao i razvoja EU politike kritičnih sirovina.

Na nivou Federacije BiH pokrenut je proces izrade strategije upravljanja mineralnim sirovinama do 2030. godine s projekcijom do 2050. godine. Vlada FBiH je odluku o izradi strategije donijela u aprilu 2024. godine, a dokument je zamišljen kao osnovni strateški okvir za upravljanje resursima, rezervama i kvalitetom mineralnih sirovina, uključujući njihovo istraživanje, eksploataciju, zatvaranje i sanaciju ležišta. Međutim, strategija do kraja izvještajnog perioda nije bila usvojena, kao ni novi zakon o rudarstvu, tako da je u Federaciji BiH još uvijek na snazi Zakon o rudarstvu iz 2010. godine.

Koncesije i dodjela prava na korištenje prirodnih resursa

Tokom 2026. godine pojedini kantoni nastavili su usvajati vlastite propise o koncesijama, uključujući novi Zakon o koncesijama Hercegbosanskog kantona iz februara 2026. godine. Potrebno je stoga uskladiti sistem dodjele koncesija sa Direktivom 2014/23/EU o dodjeli ugovora o koncesiji, obezbijediti transparentne i konkurentne procedure, jasne kriterijume javnog interesa, djelotvorne mehanizme pravne zaštite i jedinstvene standarde koji će spriječiti različite režime zaštite okoline i javnog interesa u zavisnosti od nivoa vlasti.

Šume

Federacija BiH i dalje nema zakon o šumama, nakon što je prethodni zakon prestao da se primjenjuje nakon odluke Ustavnog suda FBiH iz 2009. godine.

Tokom 2024. godine pripremljen je novi radni materijal zakona o šumama i sprovedena javna rasprava, ali zakon nije usvojen. U odgovoru Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva na poslaničko pitanje iz januara 2026. potvrđeno je da je raniji prijedlog povučen iz parlamentarne procedure 2023. godine i da je nakon toga započela ponovna izrada zakona. Nedonošenje zakona više od 16 godina predstavlja ozbiljnu pravnu nesigurnost i onemogućava institucionalno djelovanje, posebno u kontekstu zaštite šumskih ekosistema, upravljanja šumskim zemljištem, sprečavanja nezakonite sječe i odgovora na klimatsku krizu. Evropski parlament je također u svojoj rezoluciji o BiH pozvao Federaciju BiH da hitno usvoji savremen i stručan zakon o šumama te ojača zaštitu šuma i rijeka.

Jedinstveni broj za hitne slučajeve 112

Preporuka u vezi s uvođenjem jedinstvenog evropskog broja 112 nije realizovana u posmatranom periodu. Iako je Ministarstvo komunikacija i prometa BiH ranije pripremilo Nacrt izmjena Zakona o komunikacijama kojima bi se uspostavio pravni osnov za jedinstveni broj 112, do kraja izvještajnog perioda nije usvojen potreban državni zakonodavni okvir.

Istovremeno, preporuke EU-BiH pododbora iz 2025. predvidjele su uvođenje broja 112 tokom 2026. godine, dok je u okviru civilne zaštite postavljen cilj njegove implementacije na cijeloj teritoriji BiH.

PREPORUKE:

Prioritet u narednom periodu mora biti uspostavljanje funkcionalnog mehanizma za sprovođenje i praćenje Strategije usklađivanja propisa sa EU acquisom, donošenje državnog klimatskog zakona i countrywide strategije zaštite okoline i klimatske politike, uspostavljanje MRVA sistema i usvajanje novog NDC-a, kao i harmonizacija propisa u oblastima voda, otpada, prirode, šumarstva i upravljanja mineralnim sirovinama.

Posebno je potrebno uspostaviti strateški i regulatorni okvir za održivo upravljanje mineralnim sirovinama, uskladiti sistem koncesija sa EU standardima i smanjiti postojeću izrazitu fragmentiranost koncesionog zakonodavstva, donijeti zakon o šumama FBiH, te razviti countrywide pravni okvir za zaštitu i održivo upravljanje vodnim resursima. Ove reforme treba da budu međusobno povezane s klimatskom politikom, zaštitom biodiverziteta i principima cirkularne ekonomije, umjesto da se razvijaju kao izolovane sektorske politike.

Obezbijediti da sve mjere zelene tranzicije sistemski uključuju rodnu perspektivu, uključujući korištenje rodno razvrstanih podataka i ciljanu podršku ranjivim grupama.

5. KLJUČNE PREPORUKE

1. Deblokirati evropske integracije imenovanjem glavnog pregovarača, uspostavljanjem funkcionalne pregovaračke strukture i usvajanjem programa za preuzimanje pravne stečevine EU; završiti sporazume i imenovanja potrebna za korištenje sredstava Plana rasta.
2. Obezbijediti nezavisnost i održivost pravosuđa usvajanjem zakona o VSTS-u i sudovima usklađenih s evropskim standardima, očuvanjem nezavisnog spoljnog nadzora nad provjerama imovine i budžetskim finansiranjem ključnih kadrovskih i informacionih kapaciteta.
3. Unaprijediti borbu protiv visoke korupcije jačanjem istražnih kapaciteta i kvaliteta optužnica, usklađivanjem propisa o sukobu interesa i zaštiti prijavilaca nepravilnosti te obezbjeđivanjem nezavisnih antikorupcijskih tijela i javno dostupnih odluka. Pojačati kontrolu ključnih javnih nabavki i infrastrukturnih ugovora.
4. Zaštititi integritet izbora kroz nezavisnu izbornu administraciju, provjeru članova biračkih odbora, pouzdanu primjenu izbornih tehnologija i sankcionisanje izbornih prevara i zloupotrebe javnih resursa; sprovesti presude Evropskog suda za ljudska prava i obezbijediti ravnopravnije političko učešće žena.
5. Profesionalizovati javnu upravu i uključiti civilno društvo u reforme: deblokirati reformski akcioni plan i fond, obezbijediti zapošljavanje prema stručnosti, imenovati savjetodavno tijelo za saradnju s nevladinim organizacijama i uvesti transparentno finansiranje i sistematske konsultacije.
6. Obezbijediti stvarnu zaštitu ljudskih prava kroz izvršenje presuda protiv diskriminacije i segregacije, djelotvornu zaštitu od rodno zasnovanog nasilja, pristupačne usluge osobama s invaliditetom te sprovođenje preporuka protiv torture i zaštitu procesnih prava.
7. Zaštititi slobodu izražavanja i prava žrtava rata: ukloniti restriktivne mehanizme pritiska na javni govor, obezbijediti transparentnost medijskog vlasništva i nezavisnost regulatora, ubrzati procesuiranje ratnih zločina i isplatu odšteta te omogućiti dostojanstveno obilježavanje mjesta stradanja.
8. Uspostaviti usklađen okvir zaštite okoline i potrošača, s jasnim pravilima za klimatsku politiku, vode, šume, mineralne sirovine i koncesije, te obezbijediti kontrolu kvaliteta javnih usluga, transparentno formiranje cijena i djelotvorno rješavanje prigovora građana.
9. Obezbijediti usklađivanje i djelotvornu primjenu propisa koji utiču na prava i položaj potrošača, ojačati odgovornost i koordinaciju nadležnih institucija na svim nivoima vlasti te obezbijediti dostupne mehanizme rješavanja prigovora i sistemsko uključivanje udruženja za zaštitu potrošača u kreiranje i praćenje javnih politika.
10. Uspostaviti efikasne mehanizme zaštite prava korisnika javnih i komunalnih usluga uz transparentan nadzor nad formiranjem cijena, te uskladiti zakonodavstvo o elektronskoj

trgovini s pravnom stečevinom EU kako bi se obezbijedila djelotvorna zaštita potrošača u online okruženju, suzbijanje neregistrovane online prodaje i sigurno rješavanje prigovora.

Inicijativa za monitoring evropskih integracija BiH
www.eu-monitoring.ba
Sarajevo, novembar 2026.